LUMEA CA LITERATURĂ
Alte amintiri

Ioan Groşan

POLIROM

Ego graffii

LUMEA CA LITERATURĂ

Alte amintiri

virtual project

Ioan
Groşan

virtual-project.eu

POLIROM

2017 by Editura POLIROM

Pe copertă: Ksu Ganz/Depositphotos.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

GROȘAN, IOAN

Lumea ca literatură: alte amintiri/ Ioan Groșan. – Iași: Polirom, 2017

ISBN print: 978-973-46-7118-2
ISBN ePub: 978-973-46-4910-5
ISBN PDF: 978-973-46-4911-2

821.135.1

Printed in ROMANIA

Ioan Groșan

LUMEA CA LITERATURA

Alte amintiri

POLIROM

– 2017 –

IOAN GROȘAN, prozator, dramaturg și publicist. Absolvent al Facultății de Filologie din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (secția română-spaniolă), a fost profesor, director artistic al studioului de creație cinematografică al Ministerului Culturii, redactor la *Contrapunct* și *Academia Cațavencu* și publicist-comentator la cotidianul *Ziua.* Este membru al Uniunii Scriitorilor din România. De același autor: *Caravana cinematografică* (1985, Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor din România), *Trenul de noapte* (1989), *Școala ludică* (1990), *Planeta mediocrilor (ed.* I, 1991; ed. a II-a, 2002; ed. a III-a, Polirom, 2008), *O sută de ani de zile la Porțile Orientului* (ed. I, 1992, Premiul pentru Proză al Uniunii Scriitorilor din România; ed. a II-a, 2001; ed. a III-a, Polirom, 2007; ed. a IV-a, Polirom, 2012), *Jurnal de bordel* (1994), *Jurnal de Cotroceni* (1998), *Județul Vaslui în NATO* (2002)*, Un om din Est* (2010), *Lumea ca literatură. Amintiri* (Polirom, 2014). Volumul de povestiri *Caravana cinematografică* a fost tradus în Rusia, Germania și Anglia, iar nuvela *Trenul de noapte* – în Franța, Germania, Polonia și Anglia.

Micul, relativul succes de critică profesionistă şi în rândul puţinilor, dar pătimaşilor cititori de azi, pe care se pare că l-a avut primul volum din Lumea ca literatură*, precum şi îndemnurile unor prieteni în care am deplină încredere m-au determinat să aştern din nou pe hârtie alte şi alte întâmplări şi amintiri ce, cum am mai spus, nu pot (şi nici n-ar avea cum) să fie „ficţionalizate", căci ele au farmecul lor intrinsec, se constituie ele însele într-o „literatură", fie măcar pentru faptul că, în majoritate, s-au petrecut în lumea celor care mai cuvântă în scris.*

Dacă ele, întâmplările, vor stârni vreun surâs, e meritul cititorilor noştri care, vorba „Caţavencilor", sunt mai inteligenţi decât ai lor. *Dacă nu, e exclusiv vina mea.*

I.G.

De ce nu-l suport pe Noam Chomsky

În 1980 stăteam împreună cu bunul meu amic George Țâra într-un bloc plin de șobolani din cartierul Militari, în gazdă la un văr de-al lui din Bistrița care nu prea venea prin București, așa că nu ne deranja cu lunile nimeni. Cu excepția șobolanilor. Deși încercaserăm să blindăm un apartament de două camere, bucătărie și baie la etajul V, aceste mamifere inteligente ce-ți oripilau nervul optic urcau, naiba știe cum, pe coloanele de apă probabil, și nu rareori aveam scurtisime confruntări vizuale cu ele, la bucătărie și baie, după care dispăreau fulgerător prin niște găuri minuscule, de parcă aveau corp de caracatiță. Degeaba astupam noi orificiile cu cioburi de sticlă, cu gips și ciment, degeaba puneam otrăvuri, căci șobolanii, cu tenacitatea unui romancier de cursă lungă, înlăturau toate obstacolele și după o perioadă de relativă liniște îi auzeam din nou, noaptea, foșnind prin bucătărie. Singurul care a reușit să captureze unul, strivindu-l cu bocancul său uriaș după un sprint de Usain Boit din bucătărie spre gaura de sub ușa de la baie, a fost poetul Petru Romoșan, aflat într-o vizită ardelenească la noi. (A fost, de altfel, și cel mai rapid dintre noi din punct de vedere editorial: volumul lui de poeme *Ochii lui Homer* a apărut în 1977, făcând pârtie întregii noastre generații.)

Țâra, din solidaritate cu noi, cu ce mai rămăsese din grupul „Ars Amatoria”, cu Radu G. Țeposu, cu Ioan Buduca și cu subsemnatul adică, se trăsese și el spre București și făcea o navetă infernală la o școală undeva la mama dracului, în Teleorman, în satul Băbăița, dacă nu mă-nșală memoria. Mie, care, mde, predam în Capitală, când îl auzeam cum se scoală la ora 5 dimineața ca să prindă un tren din Gara Basarab și-apoi un tractor cu remorcă din Roșiorii de Vede, mi se făcea și mai somn. L-am însoțit și eu, de curiozitate, o singură dată. După această unică incursiune pedagogică, am dormit neîntors 24 de ore.

Taman în această perioadă, am cunoscut o domnișoară, să-i zicem Mela, care trăiește și astăzi bine mersi. Mela avea trei calități: era foarte inteligentă,

suficient de senzuală și – *qualité maîtresse!* – îi plăcea la nebunie pălinca (sau, cum zicem noi în Maramureș, horinca). Cu aceste însușiri, era imposibil să n-o cunosc în cele din urmă. Ceea ce s-a și întâmplat. Și uite-așa, din Bergson în Pleșu, din Faulkner în Krishnamurti, i-am sugerat că am acasă, în cartierul Militari, o excepțională pălincă de pere ținută ani buni în butoi de dud. S-a arătat încântată. Cum Țâra venea de la supliciul didactic pe la 6 seara, am convenit s-o aștept a doua zi în stația de autobuz din Militari a lui 74 barat pe la 12 la prânz, gândindu-mă că în șase ore avem suficient timp să putem parcurge amândoi mare parte din *Decameronul.*

A sosit, sprințară, la 12 fix, am mers la bloc, am urcat cu liftul hodorogit la V, am intrat în apartament unde avusesem grijă să fac o sumară curățenie, apoi în camera „mea", unde de asemenea avusesem grijă să scot scaunele inutile și să las numai o măsuță, plus inevitabila dormeză, și am scos din bibliotecă pălinca. Melei i-au lucit ochii. Mie – așijderea. Pălinca avea o culoare gălbuie-arămie și-n sticla bondoacă era o pară babană pusă acolo, după un procedeu bine cunoscut la mine-n sat, când, pară mică fiind, încăpea pe gâtul sticlei, iar apoi era lăsată să se dezvolte în chip natural în lichidul amniotic de 60 de grade.

În timp ce eu mă rugam în gând să nu cumva s-apară vreun șobolan curios, conversația noastră s-a desfășurat și ea cu mare naturalețe, în perfectă concordanță cu naturalețea cu care Mela golea păhăruț după păhăruț, promițându-mi, în mintea mea, mari delicii erotice. Abia puteam ține pasul cu ea, cred că pe la 3 mă cam cherchelisem, și, profitând de finalul apoteotic al unei analize comune a finalului din *La Strada,* m-am apropiat de ea pe pat și-am îmbrățișat-o. S-a lăsat, am început s-o sărut, iar când, după toate regulile livrești și cinematografice, am vrut s-o trec la orizontală, s-a înțepenit brusc, m-a împins ușurel, s-a uitat la ceas și-a zis „Aoleo! Trebuie să plec!". „Poftim?! – am făcut eu buimac. De ce vrei să pleci?" „Trebuie neapărat s-ajung la cineva azi la 5 să-mi dea *The Responsibility of Intellectuals* a lui Chomsky. Nu s-a tradus la noi și eu îmi dau licența din el. Persoana mi-o împrumută numai trei zile și nu pot rata ocazia. Mă-

nțelegi, nu, Ioan? Uite, îți promit că ne mai vedem.” Ce să fi făcut? M-am uitat cu jind cum își aranjează sutienul și bluza, își netezește rochia cam șifonată, am condus-o la 74 barat și m-am întors cătrănit în apartament.

Eu auzisem ceva despre „gramatica generativă” a lui Chomsky ăsta, dar în ceea ce mă privește eram mulțumit cu gramatica mea clasică, nu-mi mai trebuia altceva la clasele cu elevi cam tuciurii unde predam. Rămăsesem în schimb impresionat de Mela, care, uite, dom’le, ce preocupări avea în timp ce eu mă uitam ca boul la alunița din partea dreaptă a gâtului ei!

Am mai băut un pahar de pălincă, am pus sticla borțoasă înapoi în bibliotecă, lângă *Lupul de stepă* a lui Hesse, și, cum tot nu mai aveam ce face, m-am dus la Casa Scriitorilor să-mi înec amarul cu o bere. Aici, spre surpriza mea, lume puțină: doar câțiva obișnuiți (Pucă, N. Carandino, Alboiu, Grigore Hagiu) și, la masa lui din colț, „leul în iarnă”, Eugen Jebeleanu. Numai că leul era cam iritat pentru că din colțul opus al stabilimentului, în diagonală, poetul Tudor George tocmai îi strigase peste mese: „Maestre, ești cel mai mare poet italian din România!” (aluzie transparentă la premiul Taormina, pe care-l luase nu mai știu când autorul *Surâsului Hiroshimei*). Leul începuse să mârâie ceva, dar se potolise, căci Tudor George, condescendent, mai strigase o dată: „Să trăiască nea Jebe, că ne trebe!”, după care, inevitabil și invariabil, urmase: „Să trăiască și Uniunea Sovietică, că ne deretică!”.

Eu m-am așezat la masa din stânga, imediat după intrare, unde trona, mohorât, Virgil Mazilescu. Marele poet era într-o dispoziție sumbră, căci începuse traversarea deșertului imensei sale iubiri pentru Rodica. M-am bucurat că n-are chef de vorbă, că nu recită la nesfârșit, șlefuindu-le, genialele lui poeme, căci nu-mi ieșea din cap cum, din cauza unui ciumete de stânga din Statele Unite, o ratasem pe Mela. Celebra Miți, chelnerița care ne iubea necondiționat pe toți tinerii nemembri ai Uniunii Scriitorilor, autori în viitor ai unor cărți improbabile, în timp ce lui Ion Dodu Bălan, fost vicepreședinte al Consiliului Culturii și Educației Socialiste, îi aducea de fiecare dată, după mari întârzieri, o friptură plină de zgârciuri, s-a înființat imediat la masa noastră cu o bere. Am băut așa, în tăcere, vreo două ore,

eu – bere, Virgil – votcă. Mă gândeam să mă duc a doua zi la Biblioteca Academiei, să văd dacă numitul Chomsky n-are și ceva tradus în românește, ca s-o iau pe Mela ca din oală, când cine apare la restaurant? George Țâra! Am observat iute că nu e în apele lui. A dat mâna cu Mazilescu, s-a așezat, a comandat și el o bere, iar după câteva clipe de tăcere, m-a întrebat: „Mă Ioane, tu ai auzit de unu', Chomsky?". „Un bou" – a zis Mazilescu. „Poftim?!" – am făcut eu. „Chomsky – a zis Țâra. Unu' cu revolta intelectualilor sau cam așa ceva." „Revoltat pe mă-sa!" – a zis Mazilescu. Eu începusem să am frisoane. „Da' de unde ai auzit tu de Chomsky?" – am zis. „Acum am auzit – a zis Țâra. M-am învoit azi mai devreme de la școală, că aveam întâlnire cu o tipă căreia îi place pălinca, am ajuns la timp în stație la 74 barat, am dus-o sus, am scos sticla aia mai specială, știi tu, cu scăriță înăuntru, și ne-am pus pe treabă. Maaamă, da' ce le bea tipa! Parcă era bunicu-meu! Și când să trec la acțiune, hop!, că trebuie să meargă la cineva, să-l ia pe ăsta, pe Chomsky, că-i trebuie la licență. Auzi, mă, ce licențe se dau azi! Nu tu un Creangă, nu tu un Coșbuc, numai zăpăciți din ăștia!"

Eu încremenisem. Apoi am izbucnit într-un râs de nu mă mai putea opri nimeni. Printre hohote, le-am povestit prietenilor mei comeseni toată tărășenia. Spre bucuria mea, a început să râdă și Virgil. „Chestia merită sărbătorită!" – a zis el și-a mai comandat votcă.

Am eșuat seara târziu pe la Athénée Palace (lucru consemnat de Virgil undeva în cutremurătorul său jurnal). Am băut în cinstea Melei, a Rodicăi lui și-n cele din urmă chiar în cinstea tâmpitului de Chomsky.

Ne-am luat revanșa față de Mela și eu, și George câteva săptămâni mai târziu, de data asta cu o irezistibilă pălincă de prune bistrițene. Dar întâmplarea merită să fie povestită cel mult într-un jurnal postum.

Însă pe Chomsky, cel puțin eu, nu l-am iertat. Și i-am aplicat cea mai dură pedeapsă pentru un autor: nu l-am citit și nici nu-l voi citi vreodată.

Bunicul și americanii

Bunicul meu din partea mamei, Nicolae Lupean din Roșia de Secaș, județul Alba, a fost toată viața lui un dușman ireductibil al comunismului. („Toată viața” e un fel de-a spune, căci în anii ’30, când el era tânăr, comuniștii erau o mână de oameni; vorba lui – dacă nu mă-nșală memoria – Bellu Zilber după 1945: „Puțini am fost, mulți am rămas”. Dar cel puțin o jumătate din viața lui, bunicul asta a fost.)

Și cum ar fi putut să nu urască regimul adus de tancurile sovietice? Fiindcă regimul ăsta i-a luat tot: pământurile din lunca Secașului, via de pe coastă (din care scotea un vin celebru în împrejurimile Blajului), oile, vitele și poate cea mai dragă ființă a lui, despre care voi vorbi puțin mai încolo; regimul l-a dus trei ani la Canal, i-a trimis fiicele, învățătoare absolvente ale Școlii Normale din Blaj, la dracu-n praznic, l-a înnebunit cu „cotele” obligatorii etc. Și chiar în intervalul 1965-1970, când, sub Ceaușescu, dictatura proletariatului se mai relaxase și deținuții politici ieșiseră deja din închisori, bunicul a rămas, în mijlocul urii sale, inflexibil.

Din ceea ce-am scris mai sus, un cititor de vârsta mea și-a dat desigur seama că autoritățile din „obsedantul deceniu” îl considerau pe moșu’ Nicolae un chiabur, un „exploatator”. Dar el nu exploatase pe nimeni: nu-și obținuse averea pe munca altora, nu dăduse vreun, cum se zice astăzi, „tun”. Tot ce agonisise era din banii pe care, periodic, îi trimitea acasă, din Detroit, tatăl său și străbunicul meu, Ion Lupean, emigrat, ca atâția alți ardeleni, înainte de primul război, în America tuturor făgăduințelor, cu speranța că, la întoarcerea acasă, va avea la ce să tragă. Nu s-a mai întors: cu o săptămână înainte de îmbarcarea pe vaporul repatrierii, a murit strivit de un pod rulant prăbușit la uzinele Ford. Acasă i-au ajuns, trimise de compatrioții transilvăneni, numai câteva cufere cu stofe pentru fiice și nepoate, ceasul de buzunar cu lanț de argint, vizibil în pozele trimise de-acolo, și banii din asigurarea de viață, adică, evaluați țărănește, câteva hectare în plus pentru viitorul CAP (Peste exact o jumătate de secol, nepotul

său și unchiul meu, tot Ion Lupean, plecat și el din România, îi va găsi locul de veci și-i va pune o cruce: John Lupean, born in Romania”.)

Pe mine, copil și adolescent care-mi petreceam vacanțele de vară la Roșia, în gospodăria mare, cu șură imensă și grădină impecabil trasată și cultivată de bunica, Mama Mărie, mă enerva că bunicul vedea în jurul său numai răul socialist și că seara, până noaptea târziu, din radioul pus în geam și dat la maximum, s-audă și vecinii, se revărsau vocile gâjâite, întrerupte de paraziți, ale celor de la Europa Liberă și mai ales Vocea Americii. Mă enerva și faptul că pe terenul, pe lotul individual care-i fusese lăsat de CAP, o fâșie îngustă, plată, din lunca Secașului, el amenajase, într-un secret știut de toți, un soi de pistă de aterizare pentru… americani, îndreptând mușuroaiele de cârtițe și cosind iarba „la sânge”, de ziceai că e gazonul de pe Wembley. (Și culmea e că până la urmă chiar a aterizat un avion acolo, un prăpădit de Aviasan căruia i se stricase motorul.) „Nu mai vin americanii, moșule – ziceam eu, blindat cu propaganda din pozele din *Scânteia,* cu «Contraste din lumea capitalului». Nu vezi ce probleme au cu negrii?” „Ba o să vină – îmi răspundea el cu blândețe. Dac-au venit rușii, de ce să nu vină și americanii? Nu ne lasă ei.”

Rușii – alt capitol din viața bunicului. Lăsat din armată la vatră după 23 august 1944, el știa care erau principalele trei năravuri ale ostașilor Armatei Roșii: caii, ceasurile și femeile de orice vârstă. Pomeneam mai înainte de cea mai dragă ființă a lui: era o iapă tânără, splendidă, albă, Vilma, de rasă lipițană, pe care-o iubea și-o îngrijea ca pe ochii din cap. N-o punea în ham, să tragă la căruță, ci doar o călărea, când avea treabă la stână sau în târg, la Blaj. Toată lumea din sat și din împrejurimi o știa. Și, când s-a auzit că se apropie tăvălugul sovietic, moșu’ Nicolae și-a luat merinde, a pus șaua pe Vilma și s-a ascuns o săptămână prin pădurile de pe Târnave, până s-a îndepărtat linia frontului. Din scurta ședere a rușilor în sat s-au născut o grămadă de povești pe care le-am auzit când am mai crescut și din care țin minte una, ce mi s-a părut plină de un comic dramatic, căci, poate, în orice împrejurare de natura asta se mai strecoară și un sâmbure de umor

involuntar. Rușii au ajuns în sat dimineața. Singura persoană care i-a întâmpinat, entuziastă, a fost o vădană bine făcută, cam nevorbită de felul ei, și care a strigat „Sculați, oameni buni, că vin frații noștri ruși!”. Ceea ce nu i-a împiedicat pe „frați”, după ce au campat la ea, să-i scoată porcul din coteț, să-l înjunghie și să-l tranșeze cât ai clipi cu baionetele, stârnind memorabilele vorbe ale femeii: „Nu-l luați, fraților, trăsni-v-ar Dumnezeu, că nu-i al meu, e al cumnatului de la Brașov!”.

Dar să revin la Vilma. Scăpând-o de ruși, moșu’ Nicolae n-a mai putut-o salva de ai noștri. După ce-a venit de la Canal, a fost nevoit s-o dea pe Vilma la nou înființata gospodărie colectivă. Parcă-l văd și acum: stătea spre seară la gard, așteptând să-și vadă lumina ochilor lui cum vine, înhămată și biciuită, trăgând din greu căruțele cu cotele obligatorii de grâu, porumb, orz, ovăz; iar sărăntocii satului, primii care se înscriseseră în partidul comunist și-n CAP, știind că Nicolae privește, când treceau prin fața casei lui dădeau, ai dracului, și mai tare cu biciul pe ea. Am prins s-o văd și eu: ajunsese o umbră, numai piele și os, ca Batorul lui Agârbiceanu din *Fefeleaga.* Asta însă nu l-a împiedicat pe bunicul să cosească și mai abitir minuscula pistă de aterizare pentru americanii care vor veni să-l elibereze din lagărul socialist dacă nu pe el, că era deja bătrân, măcar pe Vilma.

Asta până într-o zi. Era în 1970. Eu aveam 16 ani. Mi-era milă de bunicul cu americanii lui, dar mi-era și ciudă că nu înțelegea că yankeii nu vor veni și că, în loc să pună ceva bucate pe pista aia absurdă, el o cosea cu patos de cum răsărea iarba. Cred că, dac-ar fi putut, ar fi și betonat-o.

Și-atunci s-a întâmplat vizita lui Ceaușescu în SUA, unde președinte era Richard Nixon. Eram la Roșia de Secaș. Cum am auzit știrea la radio, cum am fugit la poștă, s-aștept mașina cu scrisori și ziare, care venea zilnic, la amiază, de la Alba Iulia, învolburând, ca biata Vilma din galopurile ei chinuite, praful drumului neasfaltat. Mașina a sosit, i-am spus șoferului că duc eu ziarele la primărie și pe drum am subtilizat o *Scânteie.* Pe prima pagină se lăfăia o poză mare cu Nixon și Ceaușescu. Am alergat cu poza acasă și l-am chemat pe bunicul: „Ei, ce mai zici? Mai vin americanii? Uite, până

vin, ne ducem noi la ei!”. Bunicul a luat neîncrezător ziarul, și-a pus tacticos ochelarii legați cu sârmă de aluminiu și-a privit cu atenție titlul și poza. Am văzut nu numai că s-a făcut palid, ci cum, în câteva clipe, în el s-a prăbușit o întreagă lume de visuri, așteptări, nădejdi. Dar cum să-mi dea dreptate mie, nepotului său, un mucos?!

„Hm!” – a făcut el după vreun minut. „Ce-i?” – am zis eu, curios. „Hm! – a mai icnit el o dată. Tu vezi ce-i în poza asta?” Am luat ziarul și m-am uitat vrând să descopăr ceva ce-mi scăpase la prima vedere. Dar nimic: era o fotografie tip Agerpres, cu cei doi președinți stând alăturat, cu Ceaușescu zâmbind cu gura până la urechi și cu Nixon explicându-i ceva, cu mâinile întinse binevoitor spre interlocutor. „Păi ce-i?” – am zis eu întinzându-i ziarul. „Tu nu vezi ce se-ntâmplă? – a zis el fără să mă privească. Al nost’ râde ca prostu’, iar ăla îi spune: «Mă, ce-ai venit aici, să ne râdem ca proștii?!»” – și a imitat gestul, chipurile enervat, al lui Nixon.

De data asta s-a prăbușit ceva în mine: mi-am dat seama că niciodată, dacă nu vreau să-i fac rău, nu trebuie să-l mai contrazic pe bunicul.

Din ziua aceea n-a mai cosit lunca. A dat-o „în parte”, cum se zicea atunci, unui ginere din sat, să facă ce vrea cu ea. S-a stins în 1982, fără să mai privească un cer din care nu cobora nimeni, nici măcar americanii.

Mai trec, tot mai rar, prin Roșia de Secaș, unde nu mai am decât o mătușă în vârstă. M-am oprit o singură dată lângă lunca bunicului: au năpădit-o buruieni imense, scaieți, arbuști spinoși și crengi putrezite într-o asemenea învălmășeală, că până și unui bondar curajos i-ar fi greu să aterizeze acolo.

Duminica spre prânz, în crâșmele de fraternizare

…Cele mai frumoase momente din crâșmele de fraternizare din orice cartier bucureștean sunt diminețile de duminică spre prânz. Atunci ele s-au golit de bețivii de cu o seară sau o noapte din ajun, o femeie, de regulă mai tuciurie, dă pe ciment cu un mop umed, golește scrumierele, șterge mesele de lemn, iar barmana ciufulită, abia mascându-și un căscat ecologic, e toată numai un zâmbet.

Și-atunci, pe la unsprezece, unsprezece și-un sfert, apar *ei.* Cine sunt *ei?* Sunt pensionarii. Dar nu orice fel de pensionari, nu sunt genul de bătrânei care joacă table sau șah prin scuarurile din jur și nici nu pariază la Stanleybet ori Fortuna. Sunt îmbrăcați de duminică, în costume ponosite, dar curate, la gât cu cravate care-au văzut și grozăviile din „obsedantul deceniu", cu unghii îngrijite, cu pantofi bine lustruiți, bărbieriți proaspăt, fiindcă la unii din ei se mai observă o mică tăietură la bărbie. Câțiva au și baston, dar încă se țin bine. Se duc la bar și comandă, invariabil, o sută de „amestecată", rachiu sau votcă cu sirop, și-apoi se așază, totdeauna singuri, la o masă.

Și-atunci merită să-i privești, desigur fără ca ei să bage de seamă: iau o gură din pahar, savurează discret gustul pe care îl cunosc de ani și ani și-apoi se uită oblic în jos, spre tăblia mesei. Cu siguranță că imediat, răscolite de savoarea „amestecatei", îi năpădesc, ca pe personajul proustian cu madlena lui, amintirile. Ce amintiri, nu poți decât să bănuiești: poate niște întâmplări de pe vreun șantier din tinerețe, poate chipul vreunei iubite cu care nu s-au mai căsătorit, poate ceva din armată. Amintirile vin în ordine: fiecare înghițitură are amintirea ei.

Dar paharul se termină și, cu aceeași discreție ce le-a devenit a doua natură, se scotocesc în buzunare: da, mai merge unul. Se duc la bar, iau paharul, revin la masă și de data asta nu se mai uită în jos, ci în sus. Ai senzația

că privesc în gol. Dar e un gol care se umple, cu siguranță, de plinul vieții lor trecute. Sau de golul ei.

Când termină și al doilea pahar, se ridică fără să se clatine, salută din cap barmanița zâmbitoare și se duc spre casă, unde îi așteaptă fie nevasta vârstnică cu masa de prânz, fie nimeni. Mai aruncă în holul blocului o privire îngrijorată spre lista cu întreținerea, iau liftul hodorogit și ajung. Până duminica viitoare nu mai e mult.

Scuze artiștilor plastici!

Am avut și am mulți amici, prieteni chiar, din lumea artelor plastice. Spun „am avut” fiindcă unii dintre ei, din nefericire, au trecut dincolo și din siajul lor existențial nu mai există, perene, decât operele lor și amintirile noastre. Pe aceștia din urmă (care, poate, la judecata timpului, vor fi cei dintâi!) vreau să-i pomenesc în aceste rânduri de început.

În primul rând pe sculptorul Mircea Spătaru, căruia cei cât de cât apropiați, dar și inamicii îi spuneau Rectorul. Și nu pun ghilimele fiindcă, venit de la Cluj, el a fost ani buni cu adevărat Rector, resuscitând Academia de Artă bucureșteană, renovând-o și întinerind-o. A fost un om de o imensă generozitate (mi-a sponsorizat și mie – și iarăși nu pun ghilimele la verb – volumul *Un om din Est*), un *bon-viveur* de cursă lungă, căruia îi plăcea să râdă, ducându-și pudic mâna la gură, capabil – am fost de mai multe ori martor! – ca, după un chef prelungit până la 6 dimineața în diverse locante din Capitală, să fie, la ora 8, impecabil, freș, perfect treaz, în biroul lui de la Rectorat. Rămân, desigur, monumentele sale răspândite prin țară, mai ales acel tulburător „Bălcescu” din piațeta de lângă „Izvorul Rece”, din sectorul 2.

Un bun amic, tot de la Cluj, mi-a fost și Emilian Nicula, un nume multora necunoscut, cu un talent nativ de portretist de-a dreptul excepțional. A trecut și el prin grupul nostru, „Ars Amatoria”, apoi s-a specializat în pictura de biserici, întâi la noi, în lăcașurile ortodoxe, iar după 1990 în Italia, în cele catolice. Că a învățat și el ceva din școala ludică a grupului, stă mărturie și faptul că, repictând o biserică bistrițeană și fiindcă preotul local era de-o zgârcenie de Harpagon când venea vorba să dea bani echipei de artiști, Emilian a zugrăvit în iad, în postura diavolului ce-i întorcea cu furca pe păcătoși în cazanul cu smoală, pe însuși preotul cu pricina, ușor recognoscibil, stârnind la sfeștania bisericii ilaritatea generală a celor prezenți, mai puțin a celui în cauză.

Sculptorul Adrian Popovici, prizonier al unei lungi, teribile suferințe (inclusiv familiale), om de mare bun-

simț, ne încânta, când îl rugam, cu ore întregi de recitare pe de rost din postumele lui Eminescu. Avea o memorie formidabilă, pe care nu putea să n-o admire până și scepticul Alexandru Chira, plecat și el la cele veșnice, de unde probabil că-și admiră începutul gigantescului, utopicului proiect „De la Tăușeni [satul său natal din județul Cluj] la Viena, peste dealuri”.

Excepționalul ceramist Ionică Cojocariu – dus și el atât de tânăr! (a făcut, în chiar ziua eclipsei totale de lună de acum câțiva ani, o demonstrație pe viu a artei sale, arzând într-un cuptor ad-hoc diverse figurine și vase de lut). Auzind că plec a doua zi cu mașina („micul gigant” Matiz) în străinătate, mi-a dat cadou o amuletă rotundă de ceramică pe care a scrijelit „Ars Amatoria” și care, atârnată de oglinda retrovizoare, mi-a purtat noroc tot drumul.

Nu-l uit nici pe sculptorul Sava Stoianov, sârbul cu vocea lui de tunet, care a tot tras de mine să-mi facă un bust, că, zicea el, „Mai Groșan (nu „*măi*!”) ai un cap foarte expresiv!”. Am tot amânat „ședința” și uite că până la urmă, la moartea lui, i-am făcut eu, în *Viața Românească*, un crochiu din cuvinte.

Și cum aș putea să nu-l amintesc pe Mihai Olos, dispărut dintre noi taman la Stuttgart, cel care la sfârșitul anilor ’60 a făcut senzație la Roma, când la o expoziție personală a apărut înveșmântat într-o „gubă” maramureșeană de oaie, încât cei prezenți au avut impresia că s-a coborât un dac de pe Columna lui Traian aflată în apropiere, și-n atelierul căruia din colonia pictorilor băimăreni i-am citit, sfioși și emoționați, și eu, și Ion Mureșan, primele noastre încercări literare? Și tot el a organizat în anii ’60 primul, după știința mea, *happening* din România, ducându-i pe minerii din mina Herja înapoi într-o galerie subterană și dezvăluindu-le brusc, la lumina lămpilor de carbid, rezultatul finit al muncii lor: zeci de lingouri de aur. Apoi, cu emoție îl pomenesc pe Ion Dumitriu, foarte apropiat generației noastre, prieten la cataramă cu Mircea Nedelciu, Gheorghe Crăciun, Alexandru Mușina (vai, ce înșiruire!…) și-n atelierul căruia de lângă Piața Amzei savuram parfumatele sale ceaiuri, privind uleiurile-i proprii, imediat recognoscibile, inspirate de taberele de la Poiana Mărului. Am fost zece ani coleg de cancelarie

cu soția sa Mirela, profesoară de muzică la Școala 157 din cartierul Militari, și nu pot decât să mă bucur că azi școala poartă numele pictorului dispărut prematur dintre noi: Ion Dumitriu.

Bine însă că majoritatea amicilor mei artiști plastici este vie, harnică, în plină forță creatoare. Mă mândresc că-l cunosc pe Mirel Zamfirescu, pentru mine nu numai un imens pictor, ci și „ultimul crai" matein, dintr-o boemă inegalabilă a anilor '70-'80-'90, din acel „patrulater" al unor Bermude spectaculoase în care s-au pierdut multe nopți, au dispărut multe sticle și femei, căci „crai" erau Mirel, Gheorghe Dinică, Ștefan Iordache și „Piratu'", alias Radu Jansen. Ba în nesfârșitele lui escapade îl lua și pe elevul lui favorit, poetul și pictorul de imens talent Felix Lupu, nu o dată surclasându-l pe mai junele său conviv la „cât poate să țină", în diverse domenii…

Inepuizabil, veșnic tânăr și ferice, de o vitalitate la care mă uit cu invidie, multilateralul artist care e Mircia Dumitrescu mă onorează nu numai cu prietenia lui, ci și cu splendidele coperți la câteva din cărțile mele, lucrări memorabile de grafică trecută pe computer de admirabila lui soție, Anne Orban.

Când trec însoțit de vreo proaspătă prezență feminină prin fața impozantului Carol I călare din fața Bibliotecii Universitare, îi spun, așa, în treacăt, ca s-o impresionez: „Știi că eu sunt prieten cu autorul acestui monument?". Și-i povestesc despre Florin Codre, despre caii lui de rasă, despre ferma din Normandia, despre câte-ar mai putea face dacă ar fi lăsat de ciumeții ăștia de la putere ș.a.m.d. Așa că, *bref,* dragă Florin, îți mulțumesc: multe fructuoase apropieri am făcut în numele tău…

De la Sorin Ilfoveanu am primit cadou, într-o anumită împrejurare, câteva tablouri cu inconfundabilele lui desene, iar sculptorul Mihai Buculei, autorul giganticelor „Aripi" din fața Casei Presei, suculentul povestitor al unor amintiri din adolescenta lui bucovineană și arhitectul și constructorul, cu mâna sa, a unei uimitoare, autentice case romane pe malul mării, între 2 Mai și Vama Veche, a încercat, alături de Mircea Dinescu, să-mi inoculeze, fără succes însă, microbul

vânătorii la prima și ultima mea vânătoare de iepuri din Câmpia Română.

Vin apoi amicii mai apropiați vârstei mele: graficianul Tudor Jebeleanu, care mi-a făcut onoarea de a concepe coperta primei mele cărți, *Caravana cinematografică* (ca de altfel și coperta deja celebră a „desantului" de la Editura Litera a vedetelor Cenaclului de Luni – Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru și Ion Stratan), sculptorul Vlad Ciobanu, pasionat de Brâncuși și omul căruia generații după generații de candidați la Arte îi datorează, prin pregătirea pe care le-a făcut-o, fără un leuț, intrarea la facultate; Ioan Bolborea, autorul inegalabilei „Căruțe cu paiațe" caragialene din fața Teatrului Național, generos și el cu cei aflați, cum se zice azi, „în insolvență" și într-o continuă, surdă luptă cu tot soiul de autorități care șovăie în fața monumentalelor sale proiecte; Ioan Marchiș, sculptor, pictor și eseist de artă maramureșean, creatorul Fundației „Archeus" și al Taberei de creație de la Ocoliș, unde vară de vară au plutit voioase, în jurul meselor fără sfârșit, multe petale din floarea cea vestită a literaturii române contemporane: Ion Mureșan, Alexandru Vlad, Constantin Stan, Augustin Frățilă, Ioan Es. Pop, Ioana Crăciunescu, George Vulturescu, Marian Ilea, Gheorghe Pârja, George Țâra, Lucian Perța, Ioana Ileana Ștețco, Nicolae Scheianu, Elena Cărăușan, Adela Naghiu, Anca Goja și-atâția alții. Cu „falanga" transilvană transhumată la București și formată din pictorii Marcel Bunea de la Cisnădie, Marius Barb (Barbone) din Țara Moților, Ilie Rusu de pe dealul Feleacului ce străjuiește Clujul, Mircea Mureșan din același oraș al studenției mele, am petrecut multe zile *y compris* nopți la un pahar de vorbă, punând la cale ierarhii culturale, mutații estetice, revizuiri etc. Nu o dată, la masa noastră venea infatigabilul povestitor al unor dramatice întâmplări din vremea stagiului său militar, sub dictatură, ca grănicer pe granița cu Iugoslavia, sculptorul Alexandru (Momi) Galai.

Ei bine, de ce le cer eu tuturor acestora – și altora pe care probabil am uitat să-i pomenesc – scuze, fie ele, pentru unii, și postume? Pentru că într-o anumită împrejurare, constrâns de o anumită situație, i-am pus într-o lumină sau – mai bine zis – într-o umbră

nemeritată. S-a întâmplat pe la mijlocul anilor ’90, la Terasa scriitorilor din spatele Muzeului National al Literaturii Române, despre care am mai pomenit. Era într-o duminică de iulie, cu soare puternic, pe la ora zece dimineața. Terasa tocmai se deschisese. Am ajuns acolo și m-am instalat chiar la prima masă de la intrare, în stânga (masa „Șefului”, poetul Eugen Suciu), pândind prin frunzele gardului viu înspre stradă, s-o văd apărând pe fiica mea mezină, Lidia, care avea zece ani, stătea la vremea aceea în apropiere, lângă fostul local al Școlii Franceze, și căreia trebuia să-i dau pensia alimentară. Nu m-am uitat nici o clipă în spate, spre fundul terasei, și nici n-am comandat nimic. Și după vreo zece minute, o văd pe Lidia venind în grabă, veselă și căutându-mă cu privirea. Deodată, am văzut că mersul îi șovăie, expresia i se schimbă și privește îngrijorată spre capătul terasei. M-am întors să privesc și eu: patru scriitori (cărora n-o să le dau numele, căci doi, care colaborau la *România Mare,* au trecut acolo unde nu e nici politică, nici durere și întristare, iar ceilalți, care mai trăiesc, n-o duc nici ei prea bine) dormeau cu capetele pe masă și cu mâinile atârnând pe lângă trupuri. Veniseră probabil să se dreagă după o noapte de corectură existențială, dar, cu soarele sfânt de pe cer, cu ce borhot aveau în ei, n-au mai apucat s-o aștepte pe Lili, chelnerița, să vină cu halbele izbăvitoare, ci au ațipit în sus-amintitele poziții. Pe terasă, la ora aia, nu eram decât eu și ei. Lidia în sfârșit m-a văzut, s-a apropiat și, cu aceeași spaimă pe chip, m-a întrebat: „Tata, *ei* sunt scriitori?”. Am realizat într-o secundă că, de fapt, știindu-mă și pe mine scriitor și știind că acolo e Terasa scriitorilor, fiica mea s-a temut că o să ajung și eu ca *ei.* „Ooo, nuu – am zis repede –, nu sunt scriitori, sunt artiști plastici. Ăștia beau până cad în cap!” Și i-am comandat repede, demonstrativ, lui Lili, spre surpriza ei, două Cola și-o cafea, deși îmi ardea buza după o bere. Am condus-o apoi pe Lidia până spre Școala Franceză, am cotit-o, uitându-mă în spate, să nu fiu urmărit, pe Dacia și m-am oprit, rușinat, la Boema 133, la berea izbăvitoare.

Așa că, dragi prieteni plasticieni, scuze! Când ne vedem, dau o bere.

Concursul de Miss „Muncă, tinerețe, frumusețe”, Costinești, 1988

Cine și-ar fi imaginat în vara lui 1988 că peste doar un an și ceva întreg comunismul european se va prăbuși? Cred că nimeni, cel puțin la noi, în România. Desigur, Gorbaciov începuse glasnostul și perestroika lui, dar ele păreau în primă instanță numai niște mici acțiuni pentru o vagă însănătoșire a sistemului, niște frecții la un picior de lemn. Se uita faptul că doar o ușoară slăbire a lanțului cu care atâtea națiuni din Est erau legate de cușca sovietică era suficientă pentru ca Rottweilerul care ne păzea inclement s-o ia la vale, cu cușcă cu tot.

Or, la noi, în intervalul 1985-1988 era aproape vizibilă, ca o ceață de dimineață pe crestele munților, un soi de resemnare – era să zic mioritică. Cei care au o vârstă apropiată de a mea își aduc probabil aminte de penuria alimentară de-atunci, de nesfârșitele cozi când „se băga ceva”, de întreruperile de curent care făceau atât de actual versul eminescian „Când cu gene ostenite sara suflu-n lumânare” ș.a.m.d.

Și totuși, ca o dovadă o continuității noastre latine pe aceste meleaguri, partidul aplica din când în când sloganul *panem et circenses.* „Panem”, în sens generic, nu prea se mai găsea, dar „circenses”-urile mai funcționau încă, precum niște supape prin care se disimulau tensiunile în creștere ale populației. Iar printre aceste supape, la loc de cinste se aflau manifestările care se organizau an de an în „libertina” Stațiune a tineretului, Costinești. Se derulau acolo, printre altele, „Gala filmului românesc”, „Gala tânărului actor”, „Serbările mării”, concursul „Miss Costinești”, festivaluri de folk, rock etc. – pe scurt, Costineștiul era punctul de atracție al verii pentru cine voia, cât de cât, să se distreze.

Organizatorii, în special Biroul de Turism pentru Tineret (BTT), aflat în subordinea directă a Uniunii Tineretului Comunist (UTC) – și fac acest „desfășurător” al denumirilor oficiale de atunci pentru eventualii cititori născuți după 1989, pentru care

prescurtările respective ar fi la fel de misterioase precum cuneiformele – organizatorii, așadar, mai închideau și ei ochii și mai făceau pe surzii când, uneori, o mai luam, ideologic vorbind, pe arătură, fie la microfonul „Radio Vacanței" unde *boss,* cu umor, era Andrei Partoș, fie în transmisiunile directe de pe plajă, unde când noi, cei din „Ars Amatoria", când băieții din „Divertis", aflați atunci în cea mai mare formă, mai scăpăm câte-o „șopârlă". Organizatorii erau și ei oameni, ca să mă exprim așa, ba unii erau chiar școliți, pe bune, descuiați la minte, și mă gândesc acum cu drag la Ioan Hidegcuti și la Aurel Borșan, care de atâtea ori ne-au ținut spatele în fața obtuzității și relei-credințe ale altora.

Să fiu bine înțeles: nu vreau să sugerez aici că am fi fost cine știe ce disidenți ori opozanți ai regimului. Nici vorbă. Ne cunoșteam bine limitele, știam din start până unde putem merge sau nu. Tot ce încercam să facem era să mai descrețim puțin frunțile mereu mai ridate ale spectatorilor noștri. Și poate că-n anumite momente chiar am reușit.

Am făcut acest mic preambul pentru a defini cât de cât contextul în care s-a întâmplat una din ultimele acțiuni de tip „circenses" – Concursul de Miss „Muncă, Tinerețe, Frumusețe". Observați, vă rog, că nu era un simplu concurs de Miss, căci nu se puteau imita concursurile de aiurea, capitaliste, unde de regulă câștiga câte-o columbiancă de-ți cădea falca, nu. Concursul nostru era infinit mai complex, frumusețea era mai la urmă, mai importante, cum se și vede din titulatură, erau munca, hărnicia, randamentul în producție.

Fiecare județ, plus municipiul București, era reprezentat de către o concurentă ce trecuse prin furcile caudine ale concursurilor locale, care mai de care cu specificul său. Fetele reprezentau într-un fel chintesența județelor respective, tot ce aveau ele mai frumos, recte mai productiv. Faptul acesta se vădea și în CV-urile și-n scrisorile lor de intenție către juriu (din care nu mai țin minte cine făcea parte, nici nu era important), scrisori unde-și mărturiseau năzuințele, speranțele de viitor, drumul pe care doreau să-l urmeze. Se vedea de la o (scuzați!) poștă că aceste texte nu fuseseră scrise (sau nu în totalitate) de domnișoarele respective, ci corectate, modificate sau de-a dreptul concepute de activiștii

județeni ce răspundeau de concurs, ca nu cumva să se strecoare în ele ceva nelalocul lui, ceva care – vorba lui Ion Iliescu – „să întineze” idealurile socialismului.

Scotocind deunăzi prin hârtiile mele, am dat de un fragment din scrisoarea Daianei Dragomir, Craiova, Miss Dolj 1988, pe care l-am notat atunci cuvânt cu cuvânt: „*Am terminat un liceu industrial – de chimie – căci astăzi, pentru a fi bine informat, trebuie să îmbini cunoștințele tehnice cu cele ale culturii moderne, trebuie să-ți formezi un spirit echilibrat, rațional și o minte generoasă, capabilă de mari înțelegeri – prin ceea ce se numește cultură generală. Lucrez într-un mare combinat – Combinatul Chimic – de la poarta de vest a orașului, combinat ce ilustrează viața nouă a țării…” Mutatis mutandis,* cam așa sunau toate aceste inocente spovedanii atent controlate.

Un eventual cititor al rândurilor de față s-ar putea întreba de unde până unde am ajuns eu la acest concurs, cum le-am cunoscut pe concurente, de ce mi s-a permis să le intervievez pe fiecare etc., etc. Simplu: bunul meu prieten, regizorul Moscu Copel, pe atunci angajat al Studioului „Alexandru Sahia”, auzind de manifestare, a simțit imediat cu nasul lui de vulpoi sarcastic că ar putea face un documentar „di granda” despre „Munca, tinerețea și frumusețea” României la sfârșitul anilor ’80. S-a zbătut, a obținut aprobările necesare și fiindcă tot mai participasem, cu băieții de la „Divertis”, la concursuri de Miss, m-a luat la filmare ca „secund”.

Iată-ne așadar instalați amândoi în sala de conferințe a hotelului „Forum”, cu aparat de filmat pe peliculă de 35 mm, cu lumini, microfoane, cabluri – tot calabalâcul obișnuit în asemenea ocazii. Evident, intrând pe rând în sală, fetele erau emoționate și cel mai mare efort al nostru era să le depășim inhibițiile, temerile că vor spune vreo prostie. De aceea am rezervat nu numai o ședință de interviu, ci mai multe, căci timp aveam berechet. Treptat, ele s-au obișnuit și cu camera, și cu microfonul, și mai ales cu noi, „anchetatorii”. Au început să-și dea drumul: copilărie, părinți, prima dragoste, prima hârjoneală, eventuale drame ș.a.m.d. (Moscu mi-a spus zilele trecute că materialul, peste 1.000 de metri de peliculă, ar trebui să existe pe undeva, în vreo arhivă.) Am început, încet-încet, să devenim

„camarazi”, ele au prins să capete încredere în noi și, cu toate că erau ținute aproape în carantină (cu tot ce înseamnă asta: repetiții nesfârșite, probe de costume, culcat/sculat la ore fixe), tot găseam împreună un mic interval la o terasă pentru o cafea, o bere.

Iar materialul filmat și interviurile înregistrate erau (mai sunt undeva) absolut fascinante! Ne-am adus aminte, de pildă, amândoi, și eu, și Moscu, zilele trecute, de concurenta din județul Vaslui, care lucra la o fermă zootehnică. „Și vă place să lucrați cu animalele?” – am întrebat eu. „Da, foarte mult” – a răspuns ea. „De ce?” Țin minte și acum cum m-a privit pe sub gene și-a zis abia deslușit, ca și cum s-ar fi temut pentru ceea ce spune: „Pentru că animalele nu duc vorba…”. Sau de povestea tulburătoare a fetei din Sălaj (genul de frumusețe care nu bate la ochi, dar, dacă te uiți mai bine, vezi ceva ca o umbră luminoasă pe chipul ei), care era mereu cam tristă, și-a fost nevoie de multe ceasuri până ne-a mărturisit de ce. Rezum (stil indirect liber!): exact cu un an în urmă, când ea dădea la facultate, la filologie (și, din păcate, nu intrase), tatăl ei, mare ștab într-o întreprindere locală – „Armătura” sau cam așa ceva, unde lucra și soția – se încurcase cu o colegă de sindicat mai tânără, plecase de-acasă și hotărâse să divorțeze. Soția, mama concurentei, nu voia divorțul, mai ales că urma calvarul partajului din ceea ce agonisiseră împreună. Și în dimineața zilei de 23 August (Ziua Eliberării…) soțul-ștab a convocat toată întreprinderea, *y compris* soția, la ora 8, pentru defilarea de la ora 11, din centrul Zalăului. Soția, supusă, a venit fix la 8, la datorie, împreună cu fiica. Și-a început defilarea, iar pe la mijlocul ei fiica a văzut cu uimire pe un mare car alegoric, care trebuia să prezinte belșugul unei familii muncitorești, exact ce-aveau ei în apartament: aceeași mobilă de bucătărie cumpărată în rate, același dormitor, aceeași bibliotecă, același frigider „Fram”. După defilare, când ea și mama au ajuns acasă, au găsit locuința goală; doar camera fetei era cum o lăsase ea dimineață.

Ce se-ntâmplase? Tatăl, profitând de absența lor, trimisese niște muncitori să ia mobila din apartament, s-o suie pe carul alegoric, s-o prezinte ca model de bunăstare proletară și-apoi s-o ducă la apartamentul

concubinei, care era cam goluț… Începuse, cu alte cuvinte, „partajul”. Și taman în zilele astea de Miss se desfășura procesul, cu puține șanse de câștig de partea mamei, având în vedere funcțiile soțului. De-aceea era atât de tristă reprezentanta Sălajului. Nu comentez nimic. Așa erau timpurile, buimace.

În fine, ultima amintire, de care și-acum zâmbesc, se leagă de noaptea de după concurs, pe care nu mai știu cine l-a câștigat și nici nu mai are vreo importanță acum. Evident, necâștigătoarele se considerau nedreptățite, erau dezamăgite crunt, și cu cine să-și înece ele amarul dacă nu cu cei doi care le fuseseră apropiați, cărora își deschiseseră sufletele și pe care, datorită microfoanelor și aparatului de filmat, îi respectau? Cu noi doi, cineaștii, *of course.*

Unul din clișeele de apropiere cu o fată, clișeu care funcționa binișor pe vremea aceea (poate că și astăzi, la Vama Veche sau 2 Mai, dar numai până pe la 15-16 ani, că-n rest e superfluu) era invitația: „Nu vrei să prindem răsăritul împreună?”. Dacă ea accepta invitația, adică traversarea nopții, bine, dacă nu, nu, că mai erau și zile-lumină.

La noi, la mine și Moscu, invitația a mers. Eu am vrut să prind răsăritul cu zootehnista din Vaslui care iubea animalele, că nu duceau vorba, prietenul meu cu cineva care-i părea lui că are multe lecturi, de prin județul Călărași. Era însă o noapte noroasă, așa că le-am invitat să prindem răsăritul în cameră, la o vilă A, ce dădea direct spre mare. Au șovăit câteva momente, dar apoi, fiindcă aveau încredere în noi, au acceptat. În așteptarea răsăritului, am vorbit vrute și nevrute ca niște perfecți gentlemeni, risipind ușurel crisparea care le-a cuprins văzând cele două paturi ale noastre aproape lipite, ocupând două treimi din cameră. Am glumit, am râs, iar în răstimpuri – ca să folosesc un termen zootehnic – ne adăpam, eu din horinca adusă din Maramureș, Moscu și fetele dintr-un vin bun, de Vaslui. Sigur că, băieți fiind, ne gândeam și la alte cele, dar pe cuvânt de onoare că n-am făcut nici un gest nelalocul lui, o mângâiere, o luare intempestivă pe după umeri, nimic, nimic. Doar eram cineaști, ce dracu’!

Și totuși… Pe la trei dimineața, vasluianca mea, ca să stea mai comod, și-a pus o pernă la șale și picioarele

în pat. La trei și douăzeci, mai timidă, intelectuala din Călărași a imitat-o. Pe la patru le-am urmat și noi, stingând becul, că nu se făcea să nu prindem, pe geam, prima geană de lumină dinspre răsărit. Discuțiile, *en tête à tête,* au continuat în șoaptă. Mie mi se făcuse cam somn și-am lăsat capul pe umărul vasluiencei. Taman când să ațipesc, am văzut cum intelectuala de la Combinatul de Utilaj Greu din Călărași se ridică în fund din patul de alături și-l întreabă pe Moscu clar, răspicat și tare: „TOVARĂȘE REGIZOR, EXISTĂ ABSOLUT?”.

Întâi râsul l-a podidit pe Moscu, apoi a trecut ca o maree la mine. Am ieșit amândoi din cameră și, împleticiți de râs, ne-am dus pe plajă, lăsându-le pe fete probabil cam nedumerite. Se luminase deja, încă mai râdeam când, ca o ironie a sorții, tocmai răsărea soarele. Absolut splendid.

O sinucidere ratată

Cinefilii apropiați vârstei mele își mai amintesc cu siguranță de tulburătoarea secvență tragi-comică din excepționalul film după Cehov al lui Nichita Mihalkov, *Piesă neterminată pentru pianina mecanică*, unde Platonov, personajul central, interpretat de marele actor Aleksandr Kaliaghin (cel care ulterior s-a îndrăgostit de Anda Călugăreanu în timp ce filmau amândoi la pelicula Adei Pistiner, *Stop-cadru la masă),* voia să se sinucidă aruncându-se de pe malul unei râpe în apa unui lac. Numai că apa avea doar o jumătate de metru și tentativa sa de a-și pune, oripilat de ratare, capăt zilelor căpăta un aspect de-a dreptul rizibil.

Mutatis mutandis, cam tot așa a pățit, în iarna lui 1985, remarcabilul poet Paul Daian (pre numele său de buletin Sergiu Filip), când, exasperat că nici o revistă, cu toate diligențele făcute de prietena sa, marea poetă Angela Marinescu, ca și de criticul N. Manolescu, nu-i publică poemele, a vrut să treacă *dincolo,* dar nu oricum, ci, după modelul Jan Palach, martirul ceh al Primăverii de la Praga, să-și dea foc. Și unde? Lângă statuia lui Mihai Eminescu din fața Ateneului Român. (Cei născuți după 1989 și care mai frecventează târgurile de carte îl pot recunoaște pe Paul Daian în persoana care *face* pe clovnul – și subliniez acest cuvânt: *face* – la, de pildă, Târgul Gaudeamus. Fiindcă el este poet, poet adevărat. Iar în sprijinul spuselor mele voi cita un scurt poem din cartea sa de debut, *Poeme sororale,* apărută – totuși! – în 1987, la Cartea Românească: „*secretul deținut de voi/ poate fi mielul/ sau granița extremă/ a monologului// adevărata metafizică/ poezia*”.)

Dar până în 1987, cenzorii editurilor îi sugerau – și orice sugestie, atunci, era imperioasă ca un ultimatum – să scrie și el „mai luminos”. Ei bine, și-a zis poetul, „las’ că vă dau eu lumină!”. Zis, dar mai greu de făcut, fiindcă era la mare strâmtoare financiară; așa că a început să strângă de la vecini ba nițic diluant, ba oleacă de acetonă, ba niște motorină sau chiar benzină de brichete. A reușit până la urmă să umple în acest fel două sticle de un litru.

Era o după-amiază târzie de decembrie, fără ninsoare, destul de călduroasă față de ceea ce-ar fi fost normal pentru perioada respectivă, și câțiva pensionari stăteau pe băncile din scuarul din fața Ateneului, unde era anunțat în seara aceea un concert de colinde, laice, bineînțeles. Nimeni nu l-a băgat în seamă pe Sergiu, care, în fața statuii lui Eminescu, s-a dezbrăcat tacticos, și-a pus hainele la o parte și, gol-pușcă, și-a turnat prima sticlă din acel amestec obținut cu greu în creștet. Apoi a aprins un chibrit. Flăcările l-au cuprins imediat, vâlvătaia a luminat puternic scuarul, apoi, la fel de brusc, totul s-a stins. Neînfricat, Sergiu și-a turnat în cap a doua sticlă, și-a dat foc și… nimic: flăcările doar l-au pârlit ușor, așa, ca la primul braț de paie aruncat pe un godac sacrificat între Sf. Nicolae și Nașterea Mântuitorului.

Și aici intervine un al doilea martor, Vasile Speranța, regretatul prim tenor al corului Filarmonicii „George Enescu”, care mergea să repete colinde pentru concertul din seara aceea. El mi-a povestit întâmplarea, după o vreme, căci, date fiind împrejurările, îi era cam frică să-și amintească scena. Îi redau, postum, spusele: „Mergeam spre Ateneu când, în fața statuii lui Eminescu, am văzut o flacără mare, care s-a stins repede. M-am apropiat și am încremenit: era Sergiu Filip, gol cum l-a făcut mă-sa! N-am apucat să zic ceva, că Sergiu și-a mai turnat ceva pe cap și și-a dat foc. Iarăși flacără mare și iarăși, după trei secunde, s-a stins. Am fugit spre el și-am strigat «Sergiu, ce faci?!». «Am vrut să mă sinucid, a zis el, da’ uite, p… mă-sii, că n-am putut.» Era doar pârlit pe la sprâncene, pe părul de pe brațe. «Și-acum… ce faci?» – am zis eu. «Păi ce să fac?! – a zis el – dacă nu mai am benzină…» Și-a început să se îmbrace. «Păi atunci – am zis eu, că mai aveam timp – hai la o bere!» «Hai!» – a zis Sergiu și ne-am dus spre braseria de la Athénée Palace. Am trecut pe lângă o bancă și l-am auzit pe un pensionar spunându-i celuilalt: «A fost o filmare, cred că pentru un film de Sergiu Nicolaescu»”.

Dacă aș fi auzit povestea asta atunci când s-a petrecut, aș fi putut spune cu cinismul care ne măcina pe toți spre sfârșitul anilor ’80 că „nici sinuciderile nu mai sunt ce-au fost”…

Cum n-am mai publicat în *Hustler*

Nu mai țin minte în ce an (cred că după 2000, totuși) a apărut pe piața presei de la noi revista *Hustler,* revistă „hard", mai „hard" decât *Playboy*, apărută în ediție mioritică nu cu mult înainte. Redactor-șef al publicației în limba română a fost desemnat bunul meu prieten și excelent jurnalist, regretatul Horia Tabacu, cu care am fost o vreme coleg la ziarul *Ziua.* Și Horia mi-a propus imediat să colaborez și eu, pe o sumă, recunosc, frumușică. Mărturisesc că am șovăit: îmi căzuseră în mână pe timpuri niște numere din *Hustler* și, cu toate că nu sunt un pudibond, rămăsesem un pic șocat de imaginile acuplărilor fără nici o perdea ale cuplurilor de diverse coloraturi și calibre. Văzusem și filmul lui Milos Forman, *The People vs. Larry Flynt,* cu Woody Harrelson în rolul întemeietorului revistei, și mă gândeam ce reacție o să aibă un anumit gen de „people", la noi, când va întredeschide acele pagini color, ce afurisenii se vor abate asupra redactorilor și colaboratorilor din partea BOR ș.a.m.d. (și chiar a fost, în seara lansării revistei la un restaurant din centrul Bucureștiului, o manifestație de protest a unei asociații creștine de păstrători ai moralei, sau cam așa ceva, condusă de fostul maior de Securitate Liviu Petrina, om de altfel foarte creștin, *y compris* democrat).

În cele din urmă, am acceptat și-am publicat câteva texte despre „Erosul în socialism" (din care pe câteva le-am inclus și în *Lumea ca literatură. Amintiri,* volumaș apărut acum câțiva ani la Polirom), texte care, în contextul imaginilor de-a dreptul porno din paginile următoare, erau absolut inofensive. Și fiindcă primele numere din *Hustler* s-au vândut foarte bine, am avut imediat ecouri – brusc, mi-a crescut notorietatea în blocul din Militari unde domiciliez și acum: vecine sobre care nu-mi răspundeau la salut au început să-mi zâmbească, să mă-ntrebe de sănătate, femeia de serviciu care mătura scările s-a oferit să-mi facă și mie curat în apartament „când dorește domnu'", casierul de la întreținere (unde sunt veșnic dator) mi-a tras cu ochiu' etc. Bieții oameni își imaginau probabil că atunci când

duceam textul bătut la mașină în redacție mă așteptau, așa cum le-a făcut mă-sa, apetisante corectoare top-model, redactorițe tânjinde în bikini ș.a.m.d. Or, ditamai *Hustleru'* ocupa două birouașe pe nu mai țin minte ce stradă: în unul moțăia Horia Tabacu, în celălalt stătea secretara, drăguță, ce-i drept, dar extrem de măritată.

Dar toate, fatalmente, au un sfârșit. Tocmai când îmi intrasem în mână și textele mele începuseră să aibă și oarece tentă literară, destinul crud și-a arătat colții: am primit un telefon din Maramureș, de la mama. După tonul ei dramatic, am crezut că ne-a murit vreun unchi, vreo mătușă. Aș! Era cu totul altceva: o vecină „binevoitoare" (specie eternă, niciodată pe cale de dispariție) cumpărase revista și, plină de dignitate, i-o dusese maică-mii: „Ia uitați-vă, doamna Adelina, unde publică băiatul dumneavoastră!". Îmi imaginez cu groază groaza care o fi cuprins-o pe mama când după articolul meu (cu poză normală!) dăduse două pagini și-i căzuseră ochii peste acele fotografii apocaliptice. „Nelule, ce-ai făcut?!" – mi-a strigat ea în telefon. „Ce-am făcut?" – am răspuns eu, gândindu-mă cum dracu' o fi aflat că numai cu o seară înainte o făcusem într-adevăr lată, cu bere, la Terasa Muzeului Literaturii. „Tu vrei să ne faci neamul de rușine?! – a continuat implacabilă mama. Cum poți să publici în mizeria aia?!" În sfârșit, mi-a căzut fisa: văzuse *Hustleru*'! „Mimi – am încercat să dreg eu busuiocul, mințind – dar acolo au publicat și mari scriitori, Hemingway, Truman Capote…" „Niște bețivi nenorociți și ăia! – a pus mama verdictul. Să nu te mai prind că scrii un rând acolo, că vin la București și va fi vai de capul tău!"

Știind de ce e în stare mama (a apărut la un moment dat pe la 3 noaptea în fața blocului meu cu un TIR în care-mi adusese, fără să i-l cer, un dulap masiv cu trei uși, TIR pe care-l luase la autostop, cu dulap cu tot, din stația PECO de la ieșirea spre Cluj din Baia Mare), n-am mai scris la *Hustler.*

Drept consecință, notorietatea mea în bloc a scăzut la zero: vecinele nu mă mai salutau, femeia de serviciu a uitat de curățenia „când dorește domnu'", casierul de la întreținere m-a penalizat cu 2% pentru întârzierea plăților etc.: și-or fi imaginat, probabil, că n-am fost în stare să fac față onorabil atâtor oferte vii de la *Hustler.*

Ceea ce nu e departe de adevăr.

Eros în socialism

Ca eventualii noştri lectori să nu creadă că eu scriam în Hustler *cine ştie ce măscări, reproduc aici, cum am făcut-o şi în primul volum de amintiri, trei articole apărute acolo, în revistă, de care sper că nu trebuie să-mi fie ruşine.*

Amorul raional

Prima scenă pe care o pot asocia cu actual sexual și de care-mi aduc aminte am văzut-o pe la cinci sau șase ani, deci la începutul anilor ’60. Urmăream de pe treptele Sfatului Popular din satul în care m-am născut cum un soi de utilaj agricol (cu care va semăna mai târziu, ca formă și alură, avionul Concorde) toca și azvârlea, cu o frumoasă boltă, porumb furajer într-un siloz de ciment proaspăt construit, de formă dreptunghiulară.

Utilajul era cuplat la un tractor în a cărui cabină se zărea un ins, probabil chiar tractoristul. Un altul arunca jupii de porumb în gura flămândă a tocătorului, iar în silozul umplut pe jumătate, prin latura deschisă spre mine se zărea înotând voinicește prin porumbul tocat și aranjându-l cu o furcă spre margini o femeie vânjoasă, încălțată cu niște cizme imense. Dinspre toată această întreprindere venea un miros iute, pătrunzător, probabil de la porumbul tocat cu zile înainte, deja pe cale de a putrezi.

Era soare, era spre amiază și tot satul, cu excepția utilajului fremătător, părea cuprins de o stranie toropeală. Și, deodată, văd cum tractoristul iese din cabina lui, îi face un semn nelămurit colegului de la gura utilajului și, fără o vorbă, se aruncă asupra femeii. Două țipete au urmat atacului, după care nu s-a mai auzit decât acea zveltă batoză, care continua să scuipe porumb fărâmițat.

M-am strecurat și eu pisicește și ușor speriat până după un gard din apropiere, m-am suit pe un butoi cu motorină și, peste uluci, am privit. Prin acea ploaie de porumb se vedea fundul gol al bărbatului zvâcnind

spasmodic, iar peste spatele lui, peste maioul cândva alb de tractorist, se vedeau cizmele enorme ale femeii ținându-l strâns, încrucișate.

Dacă nu cumva memoria mea a dilatat-o retroactiv, scena a durat cam cinci minute. După care bărbatul s-a extras dintre cizme, s-a ridicat, și-a tras pantalonii, s-a încheiat la curea, s-a scuturat de porumb și s-a întors în cabina tractorului, aprinzându-și o țigară. Oarecum, *mutatis mutandis*, cam aceleași mișcări le-a făcut și femeia, și-a tras fusta largă peste genunchi, și-a aranjat năframa pe cap, s-a ridicat, s-a uitat în jur și-a reînceput să aranjeze cu furca porumbul tocat.

Nu cu mult altfel trebuie că s-au petrecut scenele pe care, ascunzându-mă în biblioteca Sfatului Popular și trăgând cu urechea la ușa închisă și subțire ce dădea în sala de ședințe, le ascultam, fărâmițate în auzul meu ca porumbul din siloz și povestite de funcționarii chercheliți ai Sfatului și-n care, aproape invariabil, era vorba de nu știu ce tovarăș „de la raion” care, la nu știu ce cabană de vânătoare, „a ras-o scurt” pe chelnerița cutare sau pe tovarășa cutare. Sintagma „de la raion” revenea des în povestiri și multă vreme, copil fiind, am asociat amorul cu cuvântul „raion”, iar „a ras-o scurt” m-a făcut să cred, până m-am dumirit, că tovarășele și chelneriţele respective aveau barbă.

Într-un fel, așa și era. Sexul, poate cu excepția celui din familie, casnic, era pe atunci ceva scurt, ca secvența din siloz sau ca bărbieritul tatălui meu dimineața, un *intermezzo* rapid, cu câteva icnete și gata, fiindcă oamenii aveau alte treburi, să construiască o nouă societate, să colectivizeze, să strângă dările, să asfalteze, să stea în ședințe s.a.m.d. Nu le ardea lor – decât atunci când, mă rog, chiar le ardea! – de lugu-lugu, de făcut curte, de plimbat sub clar de lună. Chestiile astea le vedeai – și aici destul de rar – doar în filmele de epocă. Și bănuiesc că plăcerea acestor reprize scurtissime nu era tocmai mică pentru ambii parteneri, deoarece ea se asocia cu savoarea lucrului interzis: multe lucruri au putut fi, pe atunci, ideologizate în viața „omului nou”; sexualitatea – nu. Așa că a trecut multă vreme până să îmi dau seama că acele două țipete scurte ale femeii când tractoristul s-a năpustit asupra ei n-au fost, poate,

țipetele de spaimă care precedă un viol, ci expresia unei surprize plăcute dinaintea unui brusc amor „raional”.

O pepinieră de cadre erotice de nădejde: Izvorul Mureșului

Cum se știe, Izvorul Mureșului este o mică localitate din județul Covasna, aflată în preajma locului de unde, din câteva pâraie montane, se naște Mureșul. Aici, prin anii ’60, autoritățile au decis să ridice câteva vilișoare și cabane cochete, destinate probabil inițial odihnei nomenclaturii de rangul doi și devenite ulterior tabără de instruire. Cine se instruia acolo? Tineretul în general și în special tineretul universitar. Cei mai merituoși studenți, mai ales cei care dobândiseră o funcție oarecare în ASC (Asociația Studenților Comuniști), erau convocați periodic, în vacanțele de vară și iarnă, pe serii de două săptămâni, spre a li se inocula, în doze homeopatice zilnice, ideologia unică a României acelui timp. Pentru asta, erau invitați lideri ai Comitetului Central al Uniunii Tineretului Comunist ori ai Consiliului Uniunii Asociațiilor Studenților Comuniști, profesori de marxism și economie politică, directori și redactori-șefi de reviste, care țineau un fel de seminarii și cursuri ce se voiau la un nivel superior celor din facultăți, fiindcă, nu-i așa, aici se pregătea elita viitoarei societăți multilateral dezvoltate. Temele acestor ședințe „lărgite” erau cam aceleași: „Inestimabila contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu la nu-știu-ce”, „Rolul presei studențești în formarea omului nou”, „România, bastion al păcii între popoare” etc. Nu vreau să se înțeleagă de aici că toți cei care veneau să ne instruiască erau imbecili; erau și printre ei oameni, precum regretatul Stelian Moțiu, redactorul-șef al revistelor *Viața studențească* și *Amfiteatru,* sau Ioan Eremia Albescu, șeful revistei *Știință și tehnică,* cu care era realmente o plăcere să discuți și care încercau să spargă corsajul subiectelor de rutină, al temelor insipide. Însă majoritatea instructorilor nu depășeau nivelul unor aparatcici tunși, rași, frezați și îndopați în frizeria politică numită „Ștefan Gheorghiu”.

Asta era la suprafață, la primul nivel. Mai adânc, la nivelurile al doilea și al treilea, tabăra de la Izvorul

Mureșului era și una de instruire erotică. Și pentru noi, „plebea" studențească, dar nu numai pentru noi. Fiecare șef sau șefuleț de la „Centru" își aducea pe șestache sau își găsea aici o amantă. Siliți de puritanismul Partidului și de rigorile funcțiilor lor la „moralitate", adică fie la o anumită abstinență, dacă erau burlaci, fie, dacă erau căsătoriți, la o conviețuire fadă și plictisitoare cu corectele lor consoarte, tinerii politruci de la București percepeau Izvorul Mureșului cam în felul cum e percepută azi Thailanda, ca teritoriu al turismului amoros, ieftin și fără complicații. Aici, în camerele vilelor răsunând până spre dimineață de sunetele decadente ale muzicii occidentale, printre gustări și whiskyane la care omul de rând nici nu putea visa, distinșii noștri activiști își goleau în compania studentelor hipnotizate de funcția tovarășului Cutare sau Cutare gonadele umflate ideologic. Mulți dintre liderii actualului partid de guvernământ au trăit atunci o asemenea experiență de amor secret, de „gherilă"…

În asemenea împrejurări încercam și noi, studenții, să mai prindem câte-o ciozvârtă feminină căzută de la masa boșilor; uneori reușeam, alteori nu. O singură dată am fost stăpânii absoluți ai taberei: într-un sfârșit de ianuarie, în „extrasezon", după încheierea vacanței studențești, am fost scoși din „producție" (eram deja juni profesori) și convocați la Izvorul Mureșului cinci membri ai grupului „Ars Amatoria" (Ioan Buduca, Lucian Perța, Radu G. Țeposu, George Țâra și eu), ca să pregătim scenariul pentru ediția din acel an a „Serbărilor zăpezii". Ne conducea, venit de la *Viața studențească,* fostul consilier prezidențial din anii '90 al lui Ion Iliescu, Octavian Știreanu (cel cu – sunt sigur, după stilul său – „meandrele concretului"), o minte perfect organizată, de matematician, care știa să dea o formă, o coerență harababurii noastre imaginative.

Ce-i drept, nu prea aveam idei, ne plictiseam îngrozitor în stațiunea pustie, când deodată, după două zile, am crezut că ne-a pus Dumnezeu mâna-n cap: două vile alăturate s-au umplut gălăgios de vreo 25-30 de fete, toate una și una în pustiul acela înzăpezit. Prin mijloace specifice, ne-am informat și am aflat că fuseseră aduse la instructaj secretarele UTC din toată… Poșta Română! Dar degeaba ne-am mobilizat noi toate resursele creative

de donjuani (bilețele inteligente, muzică ultimul răcnet pusă tare, cu boxele pe geam, grătare cu mititei afară, în fața vilei etc.) – nimic. Fetele nici nu se uitau la noi, parcă eram ciumați. Până și seara, la discotecă, dansau două câte două, ca la balurile sătești din comune cu populație preponderent feminină. Și la un moment dat, exasperat, Radu G. Țeposu – vai, atât de prematur și tragic dispărut dintre noi! – a avut o idee genială. Ne-a spus: „Măi băieți, la fetele astea simple nu merge cu povești, cu plimbări romantice spulberând zăpada și nici cu Heidegger, cu Kafka și nici măcar cu Liiceanu. Lor trebuie să le spui o chestie clară, precisă". Și, în consecință, a confecționat un afiș imens pe care l-a lipit pe geamul ce dădea spre vilele lor. Pe afiș scria cu litere mari, roșii: FUTEM EXTREM DE BINE!

Minune! După nici o oră, au început să se perinde la ușa noastră, la vila „tovarășului Nicu Ceaușescu", ba una, ba alta, ba că n-avem niște cafea sau țigări, ba că nu le împrumutăm fierbătorul, ba că ne invită la ziua unei colege.

Așa, vreme de câteva zile, am cunoscut ca la Carte, în sens biblic („*a intrat în cortul ei și a cunoscut-o*") din interior, partea cea mai tânără și responsabilă din Poșta Română, o instituție cu totul și cu totul onorabilă, de altfel, chiar dacă astăzi e ușor șifonată din cauza pierderilor masive de personal. Te pomenești că pierderile or fi chiar din rândul acelor superbe persoane…

Hetairele rurale

Cum bine se știe, în socialism prostituția era interzisă prin lege, deși, *mutatis mutandis*, s-ar putea zice că dacă nu întreaga societate, atunci o bună parte din ea se prostitua ori, mai mult, era de-a dreptul prostituantă. Dar cu toate că sexualitatea era fie tratată cu falsă pudibonderie, fie ținută sub obroc, se găseau totuși supape prin care ea să țâșnească discret și la timp, bătându-și joc sau chiar profitând de ideologia care-i pusese interdicție. Iar una din aceste supape sau portițe (maramureșene!) o reprezenta, în vremea adolescenței mele, ceea ce aș numi acum „hetairele rurale".

Cine, ce erau ele? Conform DEX-ului, *hetaira* e numele dat curtezanelor din Grecia antică, iar curtezana e femeia de moravuri ușoare, care trăia la curtea unui suveran sau a unui nobil. Cum însă, la noi, la timpul despre care vorbesc, nu exista, în sensul vechi, picior de nobil sau suveran, hetairele organic născute s-au descurcat și ele cum au putut, căci sângele sexualității apă nu se face și dacă mai avem ceva în comun cu Grecia antică, atunci tocmai persistența prin milenii a hetairelor e semnul distinctiv (poate singurul!) că ne tragem dintr-o mare civilizație.

La cele spuse mai sus aș adăuga că hetairele nu sunt nimfomane în sensul că nu-și pot stăpâni impulsurile senzuale, trebuind să și le satisfacă mereu, continuu; ba și le pot stăpâni foarte bine, nici nu-ți dai seama că sunt, structural, hetaire. Da' și când își permit să le dea drumul!…

Ele sunt fie june provenind din familii foarte sărace, care nu s-au putut mărita la timp fiindcă nimeni n-a vrut să se însoare cu o sărăcie lucie, fie văduve cu bărbați dispăruți prematur, fie neveste zdravene cu soții lor prăbușiți în băutură și care acceptă tacit aventurile consoartelor tocmai pentru a avea deplină libertate de a bea.

La noi în sat erau vreo patru, recunoscute și – aș îndrăzni să spun – respectate de toată lumea. Una din ele, pe care am apucat-o și eu (în viață, adică, nu vă gândiți la prostii!), era unguroaică. O bătrână falnică, peste care trecerea vremurilor nu lăsase urmele devastatoare obișnuite și care locuia într-o căsuță cochetă, cu veșnice mușcate la fereastră, nu departe de castelul chezaro-crăiesc unde, în tulburătoarea sa tinerețe, fusese țiitoarea fiului grofului Teleki László. Fiindcă provenea dintr-o familie simplă, groful nu i-a permis niciodată băiatului său înnebunit de frumusețea fetei s-o ia de nevastă; i-a permis în schimb s-o ia la Viena și să-i facă o operație la ovare, ca să nu poată avea copii și să-i spurce imaculatul arbore genealogic, cu rădăcini în vasta pustă asiatică. Fiul cel îndrăgostit o lua peste tot cu el, pe post de cameristă: și la Viena, și la Paris, și la Baden- Baden. Tot el i-a cumpărat și căsuța cea cochetă din apropierea castelului. N-a apucat însă să se bucure prea mult de zbenguielile lor fără urmări

natale, fiindcă în ’44 au venit rușii și toată familia grofului a fost alungată. Minus, bineînțeles, frumoasa țiitoare. Și ce să facă o femeie în floarea tinereții, fără ovare? A devenit una din hetairele satului, visând alături de bărbați mult mai pedeștri la caleștile Vienei, ale Parisului sau ale Baden-Baden-ului.

Celelalte trei erau românce, „majoritare”, cum ar veni. Am fost, cu diverse prilejuri domestice (să împrumut un pahar de ulei, o ceașcă de zahăr etc.), în casa fiecăreia din ele. Ceea ce m-a uimit de fiecare dată era exemplara curățenie care domnea acolo. Totul era perfect aranjat: paturile înalte pe care tronau imense perne dantelate, fețele de masă imaculate, serviciile de pahare lustruite, straturile de flori din curte, grădina de zarzavaturi aliniate la sfoară, totul aștepta parcă un nobil sau suveran care nu mai venea. Veneau în schimb, dar nu zăboveau prea mult, nobilii și suveranii timpurilor noi: președintele Sfatului Popular, secretarii de raion, agronomul-șef de la Gostat ș.a.m.d. Nicăieri, în nici un restaurant din oraș nu se putea mânca un pui la ceaun sau un ciolan de porc cu fasole ca, de pildă, la lelea… Dar nu-i dau numele, că mai trăiește. Vorba aceluiași președinte de Sfat Popular, neuitatul tovarăș Tanasie: „Mă Ioane, tu așa să știi: care-i curvă îi și găzdoaie!”.

Eugen Barbu și comerțul cu nutrii

Dacă mult uzitata, după 1989, sintagmă „rezistența prin cultură” este adevărată, atunci nu mai puțin adevărată este, cel puțin pentru noi, cei din grupul satiric „Ars Amatoria și sintagma „rezistența prin farse”. Într-adevăr, atunci, în anii întunecați ai ceaușismului, după Tezele restrictive din iulie 1971, una din puținele modalități de a te sustrage presiunilor și constrângerilor ideologice de tot felul era farsa, pe care o practicam unde și când puteam, de preferință pe scară cât mai largă. Aș putea umple multe pagini cu năstrușniciile puse la cale de noi, dar multe din „ victime ” sunt încă în viață și tare mă tem că nici azi, după ani și ani, n-am găsi în cugetul lor vreo iertare sau, poate, un zâmbet. Însă de farsa de care va fi vorba mai jos pur și simplu nu mi-am adus aminte. Noroc cu memoria feroce a unuia din „actanți”, Ioan T. Morar, care a fost și este „membru corespondent” al „Ars Amatoria”, așa cum în Academia Română nu există numai membri „plini”, ci și membri corespondenți. El a publicat în excelenta revistă Apostrof *de la Cluj rândurile ce urmează, de care am dat întâmplător și pe care, cu acordul lui, le reproduc. Și mă gândesc cu veselă nostalgie la serile și nopțile noastre de* show, *absolut fabuloase, când Ioan T. Morar (căruia noi îi spuneam Biju) îl imita impecabil pe Ceaușescu nu numai în voce, gestică, răgușeli, agramatisme, ci pur și simplu „locuindu-i” uimitor toată concepția dictatorială despre lume și viață.*

Ioan T. Morar

Cum am fost foarte apropiat de grupul clujean Ars Amatoria, farsele au făcut parte, oarecum, din ambianța cotidiană. Am auzit povestite câteva farse, dar nu mă voi opri la nici una dintre ele. Încerc să vă relatez o farsă făcută împreună cu Ioan Groșan unui scriitor care a înjurat cel mai mult generația ’80. Un scriitor cunoscut pentru apropierea de Securitate. Nu vă dau numele, vă spun doar că pe soția lui o chema Marga Barbu. Omul avea la dispoziție un „hebdomadar săptămânal” în care

înjura tot ce mișca în literatura tânără și cât de cât liberă. Voiam să-l deranjăm cumva, dar nu aveam cum să o facem direct. Era intangibil. Așa că am venit cu ideea, imediat îmbrățișată de Ioan Groșan, de a răspândi anunțuri de „publicitate *underground*” pe etichete școlare. Pentru cititorii tineri: când mergeam noi la școală, trebuia să-ți învelești caietele într-o hârtie albastră și să le pui o etichetă pe care scriai numele tău și natura caietului. Etichetele școlare se vindeau în loturi de o sută. Am cumpărat un plic cu etichete și, într-o seară, ne-am pus pe scris. Aveam numărul de telefon al scriitorului respectiv și tot ce am făcut a fost să-l facem public sub diverse anunțuri. Era, în acea perioadă, un avânt al crescătoriilor de nutrii (nutria, animal crescut pentru blană din care se făceau căciuli „de lux”, ba chiar, din carnea ei, și un cârnat foarte piperat). Am scris pe vreo zece etichete „Cumpăr nutrii” și, pentru echilibru, pe alte zece etichete, „Vând nutrii”. Sub anunț, telefonul omului. Dar ni s-a părut prea monoton, așa că am trecut, în următoarele zece etichete, la oferte imobiliare: „Primesc student(ă) în gazdă” (era o puzderie de anunțuri de acest fel în București, deci și în cartierul Militari, unde locuia Groșan). Sigur, apoi, tot pentru echilibru, „Student caut gazdă”, respectiv „Studentă caut gazdă”. „Vând cafea Wiener Kaffee din pachet” (asta e greu de explicat pentru cei tineri, nu avem spațiul necesar), „Vând blugi”, „Vând Dacia 1300 nouă”, „Meditez matematică pentru admitere” au fost următoarele anunțuri. Aveam, totuși, o sută de etichete de completat. La ultimele, a fost concurs de creativitate, am avut unicate gen „Vând *Istoria literaturii* – Călinescu, princeps”, „Cedez loc de veci la Bellu”. Am muncit destul de mult, scriam cu litere mari de tipar, că așa era tipicul. Ne-a ajutat și Miorița, prietena de atunci a lui Groșan, viitoarea soție și ex-soție, care avea un scris frumos. Partea nostimă (și ceva mai riscantă) a fost lipirea etichetelor: pe stâlpii de electricitate din stații de autobuz, pe panouri în aceleași stații, pe pereți, la colțuri de stradă, alături de alte etichete, ale unor oameni serioși. Pe scurt, într-o după-amiază întreagă, am reușit să răspândim toate etichetele. Ne-am imaginat cum va fi o zi din viața scriitorului respectiv care va răspunde la cele mai bizare apeluri. Trăiam într-o epocă în care

exista doar telefonul fix. Iar numărul era greu de schimbat. Și chiar dacă ar fi avut pilele să o facă, era peste mână să renunți la numărul tău pe care-l aveau toate cunoștințele. După cinci zile, Groșan a sunat la numărul de telefon cunoscut și a început astfel: „În legătură cu nutriile…”. La capătul celălalt al firului a urmat un răget și, imediat, o cavalcadă de înjurături demne de *Groapa.* Lui Ouatu.

Cum am devenit scriitor

Aveam cinci sau șase ani. În comuna mea natală din Maramureș, Satulung, apăruse la un moment dat o trupă de circari *gipsy,* cu un camion antediluvian, supraîncărcat, trăgând la remorcă un soi de vagon ce le servea, din câte am putut să-mi dau seama, și de dormitor, și de cabină de machiaj, și de depozit. Nu aveau cort și spectacolele le dădeau în șuri sau în proaspăt construitele săli de cămin cultural. Cum taică-meu era secretarul Sfatului Popular al comunei (așa se numea atunci, pe model sovietic, Primăria), starostele lor, un țigan uriaș, cu mustăți la fel de uriașe, gen „Franz Josef", a venit după aprobare. După ce s-a interesat ce au în program, în „desfășurător", tata le-a dat aprobarea, ba mai mult, ca o favoare, le-a permis să-și țină *show*-ul în sala de bal a castelului chezaro-crăiesc al grofului Teleki László, care servea la vremea aceea ca sală de cinematograf a comunei. Drept mulțumire, starostele țiganilor i-a dat tatălui meu invitații „de onoare", în primul rând. Reprezentația urma să aibă loc peste trei zile, într-o sâmbătă. Cum cunoșteam toate cotloanele castelului ca pe propriile-mi buzunare, căci acolo era locul meu favorit de joacă, și cum nu mai asistasem niciodată la un spectacol de circ, m-am strecurat să văd repetițiile sub scândurile scenei ce era înălțată ca un podium. N-am văzut și nici n-am înțeles mare lucru: un tip slăbănog încerca să țină pe frunte, în echilibru, o coloană verticală de șapte-opt scaune puse unul peste altul, starostele uriaș își tot umfla pieptul prins cu un lanț pe care trebuia în final să-l rupă (am recunoscut mai târziu numărul, când Anthony Quinn, în *La Strada* lui Fellini, rupea lanțul umflându-și pectoralii), a apărut și-o țigăncușă pieptoasă într-un șarpe imens ș.a.m.d. Dar ceea ce m-a atras cel mai mult a fost montarea „decorului" pentru un teatru de păpuși, păpuși care stăteau aruncate de-a valma într-un cufăr și al căror rol, a căror „poveste", oricât mi-am stors creierii, n-am reușit să le deslușesc. Așteptam așadar cu sufletul la gură să vină seara de sâmbătă și, între timp, le povesteam toate aceste minunății verișorilor mei din

satul vecin, la nici un kilometru depărtare, puștani ca mine, care mă ascultau triști, invidioși, pentru că lor nu le dădeau voie părinții să vină să vadă „prostiile” țiganilor, mai ales că ele costau și niște lei „grei”. Însă, fatalitate! Taman în sâmbăta aceea, părinții mei s-au trezit că trebuie să meargă la o nuntă în oraș, în Baia Mare. Oricât am plâns, m-am tăvălit pe jos, am implorat, am promis c-o să fiu cuminte cel puțin doi ani – nimic! Nuntă și numai nuntă! (De-atunci, nu prea suport miresele, socrii, nașii.) Și nuntă a fost. A doua zi dis-de-dimineață, când m-am repezit la castel, în urma țiganilor nu mai rămăseseră decât urmele, în noroi, ale camionului gigant și câteva fâșii de hârtie creponată. Am plâns din nou, mai ceva ca Zampano-Quinn în secvența finală, pe plajă, din aceeași *La Strada.* (Uneori, părinții nu-și dau seama ce crime sufletești comit în numele relativei lor dreptăți. Ani buni nu i-am iertat pe ai mei pentru asta.) Ei, da’ ce era să fac cu verișorii care mă așteptau să le povestesc teatrul de păpuși? Puteam să le spun că nu mai fusesem la reprezentație, că și părinții mei erau la fel de răi ca ai lor? Nu puteam. Și-atunci pur și simplu, în fața ochilor lor mari și-a gurilor căscate, le-am inventat vreo două ore *story*-ul spectacolului și mai ales nemaipomenitele aventuri din universul păpușilor. Tot răul spre bine: din clipa aceea cred c-am devenit scriitor. Dar, cum se va vedea în cele ce urmează, nu și un bun povestitor.

Un tată slab povestitor

Nu sunt un bun povestitor de basme. Excelența textelor scrise m-a inhibat întotdeauna. Orice reproducere orală a lor, cu inevitabilele hiatusuri și rezumări, mi s-a părut și mi se pare aproape o blasfemie. Cum să repovestești, cu vocea ta, minunății *scrise* precum *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, Făt-Frumos din lacrimă, Capra cu trei iezi,* nemaivorbind de basmele Fraților Grimm sau ale lui Andersen?! În ceea ce mă privește, e imposibil. De aceea n-am fost în stare niciodată să le spun fiicelor mele, când erau mici, vreo poveste clasică: pur și simplu mă blocam.

În schimb, mama! Ea n-are nici o inhibiție în sensul celor spuse mai sus. Povestește cu patos, cu un instinct epic formidabil. Are, în tot ceea ce relatează, nu numai în basme, dar și-n amintirile ei inepuizabile din copilăria și adolescența petrecute în comuna Roșia de Secaș și la Școala Normală de fete de la Blaj, „construcții" narative de-a dreptul – cum să le zic? – „brebaniene". (În drumurile noastre de mii de kilometri de-a lungul și de-a latul Europei, cu mine pe post de „copilot" foarte ascultător în BMW-urile sau Mercedes-urile Domniei Sale, maestrul tinereții mele, Nicolae Breban, mi-a explicat, pe scurt, diferența dintre povestire sau nuvelă și roman: dacă nuvela are de regulă o structură liniară de tip A-B-C-D, romanul poate sări de la A la A prim, apoi la A secund, după care revine la B, urmând o nouă săritură la B prim sau direct la D, ca să revină la punctul C al acțiunii ș.a.m.d.) Ei bine, cam așa proceda și mama: povestindu-mi, de pildă, despre un bal din tinerețea ei, nu-mi spunea numai cine asigura muzica ori despre mâncărurile și băuturile pe care le aduceau de-acasă tinerii ca să fie petrecerea îmbelșugată, ci dintr-un colț al memoriei ei exhaustive răsărea vreo mătușă care stătea stingheră într-un colț urmărind dansurile junilor și despre care aflam imediat ce viață tristă a avut, cum s-a căsătorit, cum o bătea bărbatu-său înainte de a muri la Stalingrad, lângă un consătean care a scăpat din

încercuire și care apoi a fost dus la Canalul Dunăre – Marea Neagră, că era chiabur etc., etc.

Așadar, pentru mine n-a fost de mirare că atunci când fiicele mele, care aveau vreo trei-patru ani, au stat o vreme în Maramureș, mama le-a împuiat capul cu povești, fie „clasice”, fie inventate ad-hoc, astfel că în scurt timp deveniseră dependente: nu mai adormeau fără să li se spună un basm. Iar când s-au întors din Maramureș și au stat la mine, din motive obiective, câteva luni, m-am trezit cu obligația de a le spune în fiecare seară câte-un basm, mai ales fiindcă auziseră că sunt „scriitor”, adică autor de povești.

Ce să fac? Nu le puteam citi pur și simplu dintr-o carte de gen, fiindcă mama le citise cam tot ce era de citit pentru vârsta lor, plus că mi-era lene, așa că, în lipsă de ceva mai bun, am construit și eu un „basm”. Extrem de economic ca desfășurare, cu numai trei personaje, cu o „acțiune” clară, limpede, fără divagații și unde, bineînțeles, la sfârșit Binele înfrângea Răul. Îl repetam seară de seară și fiicele mele nu păreau deranjate de această crasă lipsă de imaginație, ba dimpotrivă, păreau că savurează același final fericit, adormind apoi împăcate.

Subiectul era următorul: într-o poieniță dintr-o pădure se juca țopăind pe lăbuțele lui un iepuraș (de ce-oi fi folosit atâtea diminutive nu-mi dau seama nici în ziua de azi). Dar iepurașul nu numai că se juca, dar și mânca: morcovei, semincioare, căpșunici, trifoiaș, piure de cartofi, supică de tăiței (mama mă învățase să bag neapărat în meniul personajelor și felurile de mâncare la care ele făceau nazuri). Și cum se juca și înfuleca el acolo, cine-mi pândea din tufișuri? (Și-aici făceam ochii mari și instantaneu făceau și ele la fel, deși știau deja din a doua seară cine trebuie să apară.) LUPUL! Iepurașul, ocupat cu țopăielile lui, nu-l băgase în seamă și dintr-odată zbang! – lupul sări din tufișuri și-l prinse pe iepuraș de gât (aici eram destul de exact, fiindcă văzusem la Teleenciclopedia că toate carnivorele atacă victimele la gât, să le sufoce repede). „O SĂ TE MĂNÂNC, IEPURAȘULE!”, urlam eu gros din vârful patului, după care îmi subțiam vocea și scoteam, ca iepuraș, niște scâncete ascuțite. (Și aici eram și mai exact: fusesem invitat o dată de Mircea Dinescu și de

sculptorul Mihai Buculei la o vânătoare de iepuri și vulpi pe niște ogoare de lângă comuna Mănăstirea din Bărăgan, vânătoare în toată regula, *à la* Țiriac, cu hăitași, cu câini, cu locașuri de tragere; mi se dăduse și mie o pușcă și, când un iepure a gonit prin fața „standului" meu, l-am luat în cătare și am tras; însă, vai, nu l-am nimerit prea bine, doar l-am rănit în coapsă, iar iepurele a căzut pe-o parte, dând mereu din picioarele din spate și scoțând niște țipete insuportabile, ca de copil mic, al căror sunet mă urmărește și astăzi; ca să le curm, m-am apropiat și-am mai tras un foc; de-atunci n-am mai fost la nici o vânătoare și nici n-o să mai fiu vreodată.) Dar plânsul și rugămințile fierbinți ale iepurașului (scânceam și eu: „Te rog, lupule, nu mă omorî! Am și eu familie, copilași…") sunt auzite la un moment dat de… „DE URS!" – strigau ele fericite încă din, cum spuneam, a doua seară după debutul meu ca autor de basme. De urs, într-adevăr, care nu stătu o clipă pe gânduri, ci porni în galop ca un *SUPERBEAR* ce se afla, năvălind în poiență și sărind pe lacomul lup. Și unde nu mi ți-l luă (reminiscență livrescă, probabil din Creangă) și-l smotoci, și-l părui, și-i dădu atâtea labe la fund, că bietul lup, urlând ca din gură de șarpe („Aaauuuuu!"), abia reuși să scape și să fugă, șchiopătând și cu coada între picioare. Iar ursul și iepurașul au trăit împreună fericiți până la adânci bătrânețe.

Aplauze, cu mânuțele lor. Apoi adormeau împăcate, cu o expresie inubliabilă de mulțumire pe chip, de care și azi, aducându-mi aminte, mă emoționez.

Toate bune și frumoase, însă într-o zi, bucuros că-mi apăruse în volum *O sută de ani de zile la Porțile Orientului,* am venit de la Casa Scriitorilor cam abțiguit, adică abțiguit bine, ce mai încoace-încolo (Krepkaya, pentru cunoscători…). „Tata, povestea!" – m-au somat ele. N-aveam nici cel mai mic chef să-mi reiterez discursul, cum se zice mai nou, dar ce să fac? M-am întins așa îmbrăcat între ele și-am început: „Într-o frumoasă poiență, o iepuriță țopăia și mânca piure de castane…". (Din când în când schimbam meniul, în funcție de mofturile lor la mâncare; însă de ce am înlocuit iepurașul cu o iepuriță, iarăși nu-mi dau seama. Probabil de la Krepkaya…) Și-mi mai aduc aminte că

am spus „povestea” din seara aceea până pe la apariția lupului, după care am ațipit nițel și nu mai refac, din ceața memoriei, decât fragmente din ce îndrugam eu acolo, „la datorie”. Însă Cristina, care mi-a moștenit umorul, atâta cât îl am, și care e mai mare cu un an decât sora ei, Lidia, se bucură în fiecare an când mergem împreună, de Paște și de Crăciun, în Maramureș, să repovestească întreaga scenă, spre amuzamentul copios al cumnatului, al surorii mele și-al verilor invitați, mai puțin al bunicii lor, mama mea, Mimi, care, dacă ar fi știut în ce hal am venit atunci seara acasă, m-ar fi scalpat cu prima ocazie. Așadar, în timp ce lupul călărea iepurița înspăimântată, implorându-l să n-o… să n-o… smotocească, am adormit. Oripilate că povestea ar putea avea un final tragic, fetele mele au sărit pe mine și-au început să mă zgâlțâie: „Tata! Tata! Unde e ursul?”. „Ursul e… mangă”, povestește Cristina c-am bâiguit eu. „Ce e aia *mangă?”* – a întrebat, mai timidă, Lidia. „Mangă e… că ursul a mâncat mai multă cireșică… și i s-a făcut puțin rău.” „Și nu mai vine ursul?!” – s-au îngrozit ele. „Ba vine – se pare c-am zis, pus pe ideea de împăciuire, așa cum, în copilărie, uitându-mă pe gaura cheii, dintr-o cameră alăturată, văzusem «comisiile de împăciuire» care funcționau pe lângă Sfaturile Populare și unde părțile împricinate obișnuiau să se împace în cele din urmă în jurul unei damigene de horincă –, vine și-i spune lupului, măi cumetre, ce s-o mai lungim, mai bine să luăm una mică…” „Ce să ia?!” „O cireșică… Să socializeze și ei, că era frig…” „Și iepurița?” „Iepurița – am zis eu, așa cum mi-au relatat fiicele a doua zi când m-am ridicat în fine din bârlogul patului – ce să facă și ea, așa, singurică-n pădure? A luat și ea o cireșică, au dansat și… și-au trăit toți trei fericiți până la adânci bătrânești.” Și, probabil cu imaginea acestui *menage à trois,* am adormit din nou.

Recunosc, un final cam neverosimil, fie și-ntr-un basm. Probabil la fel de neverosimil li s-a părut și fiicelor mele, fiindcă, privindu-mă sceptice în privința înzestrării mele ca „scriitor”, nu m-au mai pus niciodată să le povestesc ceva.

Cenaclul din Cer

Acum câțiva ani, bunul meu prieten de la Cluj, scriitorul Vasile Gogea, mi-a trimis o listă cu niște nume. Când m-am uitat peste ele, m-am îngrozit: era o listă neagră cu scriitori și artiști dispăruți prematur din rândurile noastre, în special optzeciști, dar și alții care au avut un impact major asupra scrisului generației mele, precum Virgil Mazilescu sau Daniel Turcea. De atunci, de când am primit lista, tot adaug și eu, ca un scrib înlăcrimat, aproape lună de lună, câte-un nume. Desigur, nu toți cei pomeniți au fost în prim-plan, nu toți sunt foarte cunoscuți, chiar și-n mediile artistice. Dar toți au făcut ceva important pentru ei și pentru noi și pe toți îi văd făcând parte din ceea ce-mi place să numesc Cenaclul din Cer, *așa cum, de altfel, își imaginează și Ion Mureșan într-o „viziune" din splendidul, tulburătorul său poem* întoarcerea fiului risipitor: „Acolo beau Baudelaire cu Virgil Mazilescu,/ beau György Petri și cu Edgar Allan Poe,/ beau Consulul Firmin cu Malcolm Lowry,/ beau William Faulkner cu Serghei Esenin,/ beau Marguerite Duras cu Ady Endre,/ beau Paul Verlaine cu Hemingway,/ beau Truman Capote și cu Nichita Stănescu,/ beau Graham Greene și Whiskey Priest,/ beau Scott Fitzgerald și Dick Diver,/ beau Tennessee Williams și Raymond Chandler,/ beau Dylan Thomas și Mariana Marin și/ beau Bacovia cu James Joyce și/ beau Raskolnikov, Mikolka și Marmeladov/ și mulți, mulți alții dintre cei aleși/ ce au băut în capul nostru până au crăpat".

Iar la masa lor stau – sunt convins – și următorii:

Lucian Alecsa, George Alexandru (Jurjac), Călin Angelescu, Eugen Axinte, Ioan-Viorel Bădică, Jan Bălin, Nicolae Benea, Ion Bledea, Andrei Bodiu, Ion Burnar, Alexandru Condeescu, Val Condurache, Iosif Costinaș, Traian T. Coșovei, Gheorghe Crăciun, Maria Dărăban, Ion Dumitriu, Mihai Dragolea, Aurel Dumitrașcu, Gheorghe Ene, Ioan Flora, Augustin Frățilă, Traian Furnea, Dan Giosu, Paul Grigore, Alexandru Hălmăgeanu, Constantin Hârlav, Al. Th. Ionescu, Ioan

Lăcustă, Mariana Marin, Virgil Mazilescu, Nicolae Mercean, Doru Merișca, Laurențiu Mihăileanu, Ion Monoran, Vladimir Munteanu, Alexandru Mușina, Mircea Nedelciu, Emilian Nicula, Luca Onul, Corneliu Ostahie, Iustin Panta, Viorel Paraschivoiu, Ioan Gyuri Pascu, Ion Pecie, Alexandru Pintescu, Luca Pițu, Augustin Pop, Ioan Nicolae Pop (Brett), Cristian Popescu, Sorin Preda, George Pruteanu, Cornelia Maria Savu, Tudor Dumitru Savu, Dorin Sălăjan, Radu Săplăcan, Mircea Scarlat, Dorin Serghie, Vasile Speranța, Constantin Stan, Gabriel Stănescu, Ion Stratan, Horia Tabacu, Marian Nicolae Tomi, Daniel Turcea, George Țâra, Radu G. Țeposu, Ioan Vădan, Alexandru Vlad, Ion Zubașcu…

Și lista, vai, rămâne mereu și larg deschisă…

EGO grafii

„Micul, relativul succes de critică profesionistă şi în rândul puţinilor, dar pătimaşilor cititori de azi pe care se pare că l-a avut primul volum din *Lumea ca literatură*, precum şi îndemnurile unor prieteni în care am deplină încredere m-au determinat să aştern din nou pe hârtie alte şi alte întâmplări şi amintiri ce, cum am mai spus, nu pot (şi nici n-ar avea cum) să fie «ficţionalizate», căci ele au farmecul lor intrinsec, se constituie ele însele într-o «literatură», fie măcar pentru faptul că, în majoritate, s-au petrecut în lumea celor care mai cuvântă în scris...“

Ioan Groşan

De ce nu-l suport pe Noam Chomsky • Bunicul şi americanii • Concursul de Miss „Muncă, tinereţe, frumuseţe“, Costineşti, 1988 • O sinucidere ratată • Cum n-am mai publicat în *Hustler* • Eros în socialism • Eugen Barbu şi comerţul cu nutrii

virtual-project.eu

EDITURA POLIROM
ISBN 978-973-46-7118-2
www.polirom.ro
Carte publicată şi în ediţie digitală

Pe coperţă: © Ksu_Ganz/Depositphotos.com

Table of Contents

De ce nu-l suport pe Noam Chomsky
Bunicul și americanii
Duminica spre prânz, în crâșmele de fraternizare
Scuze artiștilor plastici!
Concursul de Miss „Muncă, tinerețe, frumusețe”, Costinești, 1988
O sinucidere ratată
Cum n-am mai publicat în Hustler
Eros în socialism
    Amorul raional
    O pepinieră de cadre erotice de nădejde: Izvorul Mureșului
    Hetairele rurale
Eugen Barbu și comerțul cu nutrii
Cum am devenit scriitor
Un tată slab povestitor
Cenaclul din Cer

Table of Contents

De ce nu-l suport pe Noam Chomsky 5
Bunicul și americanii 9
Duminica spre prânz, în crâșmele de fraternizare 13
Scuze artiștilor plastici! 15
Concursul de Miss „Muncă, tinerețe, frumusețe”, Costinești, 1988 20
O sinucidere ratată 26
Cum n-am mai publicat în Hustler 28
Eros în socialism 31
- Amorul raional 31
- O pepinieră de cadre erotice de nădejde: Izvorul Mureșului 33
- Hetairele rurale 35

Eugen Barbu și comerțul cu nutrii 38
Cum am devenit scriitor 41
Un tată slab povestitor 43
Cenaclul din Cer 47